

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

Članak 1.

U Zakonu o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine", broj 102/98, 127/00, 59/01 i 109/01) u članku 8. riječi "ovim Zakonom" zamjenjuju se riječju "zakonom".

Članak 2.

U članku 10. stavku 1. točki 3. riječi "ako rade s punim radnim vremenom" brišu se.

Članak 3.

U članku 11. dodaje se nova točka 4. koja glasi:

"4) osobe koje su po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit."

Članak 4.

Članak 12. mijenja se i glasi:

"Članak 12.

(1) Poljoprivrednici koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje obvezno se osiguravaju ako imaju pravo vlasništva, posjeda, zakupa ili koncesije poljoprivrednog zemljišta.

(2) Smatra se da osobe iz stavka 1. ovoga članka ne obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje ako su obvezno osigurane po drugoj osnovi, ako su korisnici mirovine, ili su na redovitom školovanju."

Članak 5.

Iza članka 16. dodaje se novi članak 16a. koji glasi:

“Članak 16a.

(1) Obvezno su osigurane osobe koje ostvaruju primitke od druge samostalne djelatnosti i primitke od povremenog nesamostalnog rada na koje se plaćaju doprinosi za mirovinsko osiguranje prema propisima o doprinosima za obvezna osiguranja .

(2) Osobama iz stavka 1. ovoga članka ne osiguravaju se prava prema ovome Zakonu za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti u vezi s poslovima za koje ostvaruju primitke iz stavka 1. ovoga članka."

Članak 6.

U članku 17. u stavku 2. točki 4. iza riječi "nezaposlenosti", riječi "ako se osoba prijavila nadležnoj službi zapošljavanja i ako se uredno prijavljuje toj službi," brišu se.

Iza stavka 3. dodaje se novi stavak 4. koji glasi:

“(4) Na produženo osiguranje osigurava se osoba za vrijeme nezaposlenosti nakon prestanka ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove.”

U dosadašnjem stavku 4. koji postaje stavak 5. riječi "i 3." zamjenjuju se riječima "3. i 4."

Članak 7.

U članku 25. stavku 1. u drugom i trećem retku brojka "42" zamjenjuje se brojkom "40".

U stavku 2. u točki 1. riječi “porodiljnog dopusta za blizance, za treće i svako sljedeće dijete" brišu se.

Članak 8.

Iza članka 27. dodaju se novi članci 27a. i 27b. koji glase:

“Članak 27a.

(1) U staž osiguranja računa se i razdoblje u kojem su isplaćeni primici za koje su plaćeni doprinosi prema članku 16a. ovoga Zakona.

(2) Staž osiguranja utvrđuje se za svaku kalendarsku godinu tako da se ukupni primici iz stavka 1. ovoga članka isplaćeni u toj godini podijele s prosječnom mjesečnom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u istoj godini.

Članak 27b.

Staž osiguranja ostvaren po svim osnovama osiguranja prema ovome Zakonu računa se najviše 12 mjeseci u jednoj kalendarskoj godini."

Članak 9.

Članak 28. mijenja se i glasi:

"U staž osiguranja računa se razdoblje koje je osiguranik odnosno korisnik mirovine – svećenik, redovnica ili redovnik dokupio za razdoblje provedeno u svećeničkoj ili redovničkoj službi prije 1. siječnja 1999."

Članak 10.

U članku 32. stavak 4. mijenja se i glasi:

"(4) Osiguranik iz članka 24. ovoga Zakona, koji nije u cijelosti uplatio doprinose za mirovinsko osiguranje, može ostvariti pravo na starosnu mirovinu ili prijevremenu starosnu mirovinu ako ispunjava uvjete za stjecanje prava na mirovinu na temelju staža osiguranja za koji je uplaćen doprinos za mirovinsko osiguranje. Ostvarivanjem

prava na mirovinu ne prestaje, za razdoblja za koja doprinos nije u cijelosti uplaćen, obveza uplate dospjelih doprinosa."

Članak 11.

U članku 54. stavak 7. mijenja se i glasi:

"(7) Osiguranik iz članka 24. ovoga Zakona, koji nije u cijelosti uplatio doprinose za mirovinsko osiguranje, može ostvariti pravo na invalidsku mirovinu ako ispunjava uvjete za stjecanje prava na invalidsku mirovinu na temelju staža osiguranja za koji je uplaćen doprinos za mirovinsko osiguranje. Ostvarivanjem prava na mirovinu ne prestaje, za razdoblja za koja doprinos nije u cijelosti uplaćen, obveza uplate dospjelih doprinosa."

Članak 12.

U članku 75. iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

"(2) Vrijednosni bodovi iz stavka 1. ovoga članka utvrđuju se i na temelju drugih primitaka na koje su plaćeni doprinosi za obvezno mirovinsko osiguranje."

Dosadašnji stavak 2. postaje stavak 3.

U dosadašnjem stavku 3. koji postaje stavak 4. iza riječi "stavka 1." dodaju se riječi "i 2.".

Dosadašnji stavci 4. do 7. postaju stavci 5. do 8.

Članak 13.

U članku 78. stavku 2. postotak "0,3%" zamjenjuje se postotkom "0,34%".

Članak 14.

U članku 79. iza stavka 3. dodaje se novi stavak 4. koji glasi:

"(4) Ako je invalidnost, na osnovi koje osiguranik stječe pravo na invalidsku mirovinu, uzrokovana djelomično ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelomično bolešću ili ozljedom izvan rada, invalidska mirovina koja osiguraniku pripada odredit će se kao jedna mirovina od zbroja osobnih bodova obračunatih u razmjernom dijelu za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti prema stavku 3. ovoga članka i u razmjernom dijelu za slučaj bolesti ili ozljede izvan rada prema stavku 1. ovoga članka.

Dosadašnji stavci 4. do 9. postaju stavci 5. do 10.

Članak 15.

U članku 80. stavku 1. u točki 4. faktor "0,6667" zamjenjuje se faktorom "0,8".

Članak 16.

Članak 82. mijenja se i glasi:

"(1) Osiguraniku koji ostvaruje mirovinu samo prema odredbama ovoga Zakona a kojem je mirovina određena prema članku 74. do 81. ovoga Zakona manja od najniže mirovine, odredit će se najniža mirovina.

(2) Najniža mirovina određuje se za svaku godinu mirovinskog staža do 30 godina mirovinskog staža u visini od 0,825%, a za svaku godinu staža koja prelazi 30 godina mirovinskog staža u visini od 0,4125% od prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u 1998. godini prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

(3) Najniža mirovina korisnika invalidske mirovine, čija je invalidnost posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, određuje se, prema stavku 2. ovoga članka, za 40 godina mirovinskog staža.

(4) Najniža mirovina korisnika invalidske mirovine, čija je invalidnost djelomično posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, a djelomično posljedica bolesti ili ozljede izvan rada, određuje se od zbroja najnižih mirovina obračunatih u razmjernom dijelu za slučaj invalidnosti uzrokovane ozljedom na radu ili profesionalnom

bolešću, prema stavku 3. ovoga članka, i razmjernom dijelu za slučaj bolesti ili ozljede izvan rada, prema stavku 2. ovoga članka.

(5) Najniža mirovina korisnika obiteljske mirovine nakon smrti osiguranika, čija je smrt posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, određuje se, prema stavku 2. ovoga članka, za 40 godina mirovinskog staža.

(6) Najniža mirovina određuje se uz primjenu polaznog faktora iz članka 78. i mirovinskog faktora iz članka 80. ovoga Zakona.

(7) Mirovina iz stavka 2. do 6. ovoga članka usklađuje se prema članku 86. ovoga Zakona.

(8) Najniža mirovina ne pripada korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti, osim u slučaju iz članka 16a. ovoga Zakona."

Članak 17.

U članku 83. stavku 1. iza riječi "40 godina," dodaju se riječi "odnosno koji ima 40 godina ili više, a manje od 50 godina života i koji je po svom izboru osiguran na temelju individualne kapitalizirane štednje,".

U stavku 2. u petom retku iza riječi "štednje," dodaju se riječi "odnosno koji ima 40 godina ili više, a manje od 50 godina života i koji je po svom izboru osiguran na temelju individualne kapitalizirane štednje,".

Članak 18.

U članku 90. stavku 2. postotak "0,3%" zamjenjuje se postotkom "0,34%"

U stavku 3. iza riječi "osiguranja," dodaju se riječi "osim u slučaju iz članka 16a. ovoga Zakona".

Članak 19.

U članku 98. dodaje se stavak 4. koji glasi:

"(4) Kada Zavod u postupku kontrole utvrdi da obveznik plaćanja doprinosa ne obavlja poslovnu djelatnost za koju je registriran donijet će po službenoj dužnosti rješenje o utvrđivanju te činjenice."

Članak 20.

U članku 100. točki 5. riječi "prema sjedištu tijela nadležnog za utvrđivanje katastarskog prihoda od poljoprivrede" zamjenjuju se riječima "prema prebivalištu osiguranika,".

Članak 21.

U članku 106. dodaje se stavak 5. koji glasi:

"(5) Iznimno od odredbe stavka 2. ovoga članka, a po pravomoćnosti rješenja o utvrđivanju prestanka poslovanja obveznika plaćanja doprinosa iz članka 98. stavka 4. ovoga Zakona, Zavod će po službenoj dužnosti utvrditi prestanak svojstva osiguranika prijavljenog kod toga obveznika plaćanja doprinosa i o tome obavijestiti osiguranika."

Članak 22.

Iza članka 106. dodaje se novi članak 106a. koji glasi:

"Članak 106a.

(1) Osobe iz članka 16a. ovoga Zakona stječu svojstvo osiguranika danom uplate doprinosa za mirovinsko osiguranje.

(2) Trajanje osiguranja u slučaju iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje Zavod po isteku kalendarske godine za proteklu kalendarsku godinu primjenom članka 27a. i 27b. ovoga Zakona."

Članak 23.

U članku 122. dodaju se stavci 4. i 5. koji glase:

"(4) Kada je mirovina određena prema članku 32. stavku 4. ili prema članku 54. stavku 7. ovoga Zakona, novo rješenje donijet će se po službenoj dužnosti kada se u cijelosti uplate dospjeli doprinosi s pripadajućim kamatama, na način da će se mirovina odrediti i na temelju staža osiguranja za koji su u cijelosti uplaćeni dospjeli doprinosi.

(5) Mirovina određena prema stavku 4. ovoga članka pripada osiguraniku od prvog dana idućega mjeseca od mjeseca u kojem su u cijelosti uplaćeni dospjeli doprinosi s pripadajućim kamatama."

Članak 24.

Iza članka 126. dodaje se novi članak 126a. koji glasi:

"Članak 126a.

Zahtjevi i ostali podnesci, rješenja, potvrde i druge isprave u postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja, kao i tužbe te sudske odluke u postupku u upravnim sporovima oslobođeni su od plaćanja upravnih i sudskih pristojbi."

Članak 25.

U članku 130. točka 2. briše se.

Dosadašnje točke 3. do 6. postaju točke 2. do 5.

Članak 26.

U članku 134. dodaje se stavak 3. koji glasi:

"(3) Zavod općim aktom utvrđuje radna mjesta (položaje) koji se popunjavaju putem natječaja, vrijeme na koje se imenuje radnik na položaj, način oglašavanja, razloge za razrješenje prije isteka vremena imenovanja na položaj i druga pitanja u vezi s obavljanjem poslova na tim položajima."

Članak 27.

U članku 136. točki 3. riječi “ovim Zakonom” zamjenjuju se riječju “zakonom”.

Članak 28.

U članku 140. stavak 1. mijenja se i glasi:

"(1) Doprinosi za mirovinsko osiguranje, obveznici doprinosa, obveznici obračunavanja i plaćanja doprinosa, osnovice i stope za obračun, način obračuna i rokovi plaćanja, te druga pitanja u vezi s plaćanjem doprinosa za mirovinsko osiguranje uređuju se zakonom."

Dosadašnji stavci 3. i 4. brišu se.

Članak 29.

Članci 141. do 145. brišu se.

Članak 30.

Članak 146. mijenja se i glasi:

"(1) Radi kontrole podataka o stažu osiguranja, osnovicama za obračun doprinosa i o uplaćenim doprinosima, koji služe za ostvarivanje prava, Zavod ima pravo provjere poslovnih knjiga, financijske dokumentacije i drugih evidencija obveznika plaćanja doprinosa.

(2) O obavljenoj kontroli iz stavka 1. ovoga članka Zavod sastavlja zapisnik.

(3) Na zapisnik iz stavka 2. ovoga članka obveznik plaćanja doprinosa može podnijeti prigovor u roku od osam dana računajući od dana primitka zapisnika.

(4) Ako obveznik plaćanja doprinosa podnese prigovor u kojem iznese činjenice zbog kojih bi trebalo izmijeniti zapisnik, Zavod će sastaviti dopunski zapisnik.

(5) Ako u postupku kontrole iz stavka 1. ovoga članka Zavod utvrdi nepravilnosti, naložit će obvezniku plaćanja doprinosa da ih otkloni u određenom roku.

(6) Zapisnik iz stavka 2., odnosno dopunski zapisnik iz stavka 4. ovoga članka u kojem su utvrđene nepravilnosti koje se odnose na osnove za obračun doprinosa i uplatu doprinosa Zavod dostavlja Poreznoj upravi na daljnji postupak.

(7) Postupak i način kontrole iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje Zavod općim aktom."

Članak 31.

Članci 147. do 151. brišu se.

Članak 32.

U članku 168. stavku 1. točki 2. u zagradi riječi "stavak 5." brišu se.

U istom stavku točka 5. briše se, a dosadašnje točke 6. do 8. postaju točke 5. do 7.

Članak 33.

U članku 170. točka 3. briše se.

Članak 34.

Članak 171. briše se.

Članak 35.

U članku 183. postotak "0,3%" zamjenjuje se postotkom "0,34%".

Članak 36.

(1) Korisniku prava na zaštitni dodatak uz mirovinu kojem se osigurava to pravo temeljem članka 172. stavka 1. Zakona o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine", broj 102/98, 127/00, 59/01 i 109/01) i koji ostvari pravo na mirovinu primjenom međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju, prestaje pravo na zaštitni dodatak ako mu mirovina zajedno s mirovinom ostvarenom na temelju međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju prelazi graničnu svotu najnižeg mirovinskog primanja prema kojoj je određen zaštitni dodatak.

(2) Korisniku zaštitnog dodatka uz mirovinu, koji je ostvario i pravo na mirovinu primjenom međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju od 1. siječnja 1999. do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje po službenoj će dužnosti donijeti rješenje o prestanku prava na zaštitni dodatak prema odredbi stavka 1. ovoga članka.

(3) U slučaju iz stavka 1. i 2. ovoga članka pravo na zaštitni dodatak prestaje prvog dana sljedećeg mjeseca od mjeseca u kojemu je doneseno rješenje.

Članak 37.

(1) Korisniku mirovine kojemu se isplaćuje dodatak uz mirovinu prema Zakonu o prenošenju sredstava Državnog proračuna fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja te usklađivanju mirovina ("Narodne novine", broj 102/98) osigurava se isplata dodatka uz mirovinu od 01. siječnja 2003. u svoti koja mu pripada u prosincu 2002. godine.

(2) Sredstva za isplatu dodatka uz mirovinu iz stavka 1. ovoga članka osiguravaju se u državnom proračunu.

Članak 38.

(1) Korisniku mirovine s prebivalištem na teritoriju Republike Hrvatske, bivšem službeniku u saveznoj tijelima bivše SFR Jugoslavije koji je na te poslove bio upućen, kao hrvatski kadar, od tijela državne vlasti Republike Hrvatske i kojem se isplaćuje mirovina

na temelju Zakona o isplati mirovina korisnicima koji su mirovinu ostvarili u republikama bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ("Narodne novine", broj 96/93) osigurava se isplata mirovine u svoti koja mu je isplaćena na dan primjene ovoga Zakona.

(2) Mirovina iz stavka 1. ovoga članka usklađuje se prema članku 86. Zakona o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine", broj 102/98, 127/00, 59/01 i 109/01).

(3) Korisniku mirovine s prebivalištem na teritoriju Republike Hrvatske, bivšem službeniku u savezним tijelima bivše SFR Jugoslavije koji je na te poslove bio upućen, kao hrvatski kadar, od tijela državne vlasti Republike Hrvatske i koji je u razdoblju od 8. listopada 1991. do dana stupanja na snagu ovoga Zakona ostvario pravo na mirovinu po osnovi zaposlenja u tijelima državne vlasti Republike Hrvatske, od najmanje godinu dana, donijet će se novo rješenje o mirovini kojim će se razdoblje provedeno u zaposlenju u savezним tijelima bivše SFRJ utvrditi u mirovinski staž kao staž osiguranja ostvaren u Republici Hrvatskoj.

(4) Osiguraniku službeniku tijela državne vlasti Republike Hrvatske računa se u mirovinski staž kao staž osiguranja ostvaren u Republici Hrvatskoj razdoblje provedeno u zaposlenju u savezним tijelima bivše SFR Jugoslavije na koje poslove je bio upućen, kao hrvatski kadar, od tijela državne vlasti Republike Hrvatske, pod uvjetom da u vrijeme ostvarivanja prava na mirovinu, prema propisima Republike Hrvatske ima hrvatsko državljanstvo i da se nakon 8. listopada 1991. a najkasnije do 30. lipnja 1992. zaposlio u tijelima državne vlasti Republike Hrvatske, te u tom zaposlenju proveo najmanje pet godina.

(5) Odredba stavka 3. i 4. ovoga članka ne primjenjuje se ako je na temelju navedenog staža osiguranja ostvareno pravo na mirovinu izvan hrvatskog mirovinskog osiguranja.

(6) Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje će rješenjem utvrditi svotu mirovine iz stavka 1. i 3. ovoga članka na dan primjene ovoga Zakona, na zahtjev korisnika mirovine.

(7) Za mirovinu iz stavka 1. ovoga članka, odnosno dio mirovine ostvarene temeljem staža osiguranja iz stavka 3. i 4. ovoga članka sredstva se osiguravaju u državnom proračunu.

Članak 39.

(1) Korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, kojem je ta mirovina određena primjenom mirovinskog faktora iz članka 80. stavka 1. točke 4. i članka 174. stavka 3. točke 1. Zakona o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine", broj 102/98, 127/00, 59/01 i 109/01), Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje će po službenoj dužnosti ponovno odrediti invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad primjenom mirovinskog faktora iz članka 15. ovoga Zakona.

(2) Mirovina iz stavka 1. ovoga članka pripada od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 40.

(1) Udovica čiji je bračni drug umro do 31. prosinca 1998. a do dana njegove smrti navršila je 40 godina života, može steći pravo na obiteljsku mirovinu kada navrši:

- u 2002. godini 47 godina života,
- u 2003. godini 47 godina života i 6 mjeseci,
- u 2004. godini 48 godina života,
- u 2005. godini 48 godina života i 6 mjeseci,
- u 2006. godini 49 godina života,
- u 2007. godini 49 godina života i 6 mjeseci,
- u 2008. godini 50 godina života.

(2) Udovica koja je koristila pravo na obiteljsku mirovinu do 31. prosinca 1998., a koja je tijekom korištenja prava na tu mirovinu navršila 40 godina života, može ponovno steći pravo na obiteljsku mirovinu pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Iznimno od odredbe članka 62. stavka 2. Zakona o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine", broj 102/98, 127/00, 59/01 i 109/01), udovica može steći pravo na obiteljsku mirovinu:

- ako je smrt bračnog druga nastupila u 1999. godini i ako je udovica u času njegove smrti navršila 40 godina i 6 mjeseci života – kada navrši 45 godina i 6 mjeseci života,
- ako je smrt bračnog druga nastupila u 2000. godini i ako je udovica u času njegove smrti navršila 41 godinu života – kada navrši 46 godina života,

- ako je smrt bračnog druga nastupila u 2001. godini i ako je udovica u času njegove smrti navršila 41 godinu i 6 mjeseci života – kada navršši 46 godina i 6 mjeseci života,
- ako je smrt bračnog druga nastupila u 2002. godini i ako je udovica u času njegove smrti navršila 42 godine života – kada navršši 47 godina života,
- ako je smrt bračnog druga nastupila u 2003. godini i ako je udovica u času njegove smrti navršila 42 godine i 6 mjeseci života – kada navršši 47 godina i 6 mjeseci života,
- ako je smrt bračnog druga nastupila u 2004. godini i ako je udovica u času njegove smrti navršila 43 godine života – kada navršši 48 godina života,
- ako je smrt bračnog druga nastupila u 2005. godini i ako je udovica u času njegove smrti navršila 43 godine i 6 mjeseci života – kada navršši 48 godina i 6 mjeseci života,
- ako je smrt bračnog druga nastupila u 2006. godini i ako je udovica u času njegove smrti navršila 44 godine života – kada navršši 49 godina života,
- ako je smrt bračnog druga nastupila u 2007. godini i ako je udovica u času njegove smrti navršila 44 godine i 6 mjeseci života – kada navršši 49 godina i 6 mjeseci života.

(4) Pravo na obiteljsku mirovinu prema ovome članku pripada od prvog dana sljedećeg mjeseca od mjeseca u kojemu je podnesen zahtjev za tu mirovinu.

Članak 41.

(1) Osiguranici koji su do dana stupanja na snagu ovoga Zakona bili obvezno osigurani kao članovi kućanstva poljoprivrednika ostaju obvezno osigurani kao poljoprivrednici u skladu s odredbama članka 3. i 4. ovoga Zakona.

(2) Osiguranicima članovima kućanstva poljoprivrednika iz stavka 1. ovoga članka koji ne ispunjavaju uvjete iz članka 3. i 4. ovoga Zakona svojstvo osiguranika prestaje s danom podnošenja zahtjeva za prestanak svojstva osiguranika.

Članak 42.

U postupcima za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja i u postupcima u upravnim sporovima koji nisu dovršeni do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, ne plaćaju se upravne i sudske pristojbe.

Članak 43.

Opće akte iz članka 26. i 30. ovoga Zakona Zavod će donijeti u roku 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 44.

U cijelom tekstu Zakona o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine", broj 102/98, 127/00, 59/01 i 109/01)

- riječ "zaposlenik" u različitim padežima zamjenjuje se riječju "radnik" u odgovarajućem padežu,

- iz naziva osiguranja "obvezno mirovinsko osiguranje za starost na temelju individualne kapitalizirane štednje" riječi "za starost" brišu se.

Članak 45.

Postupke za obračun i naplatu doprinosa za mirovinsko osiguranje, koji su pokrenuti do dana primjene ovoga Zakona, dovršiti će Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje prema propisima koji su važili do toga dana.

Članak 46.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Narodnim novinama", a odredbe članka 5., 8., 12., 19., 21., 22., 25., 27. do 34., 37., 38. i 45. primjenjuju se od 1. siječnja 2003.

OBRAZLOŽENJE KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI

Važeći Zakon o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine", broj 102/98, 127/00, 59/01 i 109/01) stupio je na snagu 6. kolovoza 1998. a primjenjuje se od 1. siječnja 1999. Dosadašnja troipogodišnja primjena Zakona u praksi pokazala je veću održivost sustavnih rješenja, ali i potrebu da se pojedini instituti korigiraju i prilagode uvjetima društvenog i gospodarskog razvoja zemlje, a u kontekstu daljnje provedbe reforme mirovinskog osiguranja počev od generacijske solidarnosti, na prvoj razini mirovinskog sustava. Naime, kroz mirovinsku reformu, koja je otpočela donošenjem važećeg Zakona, pored promjena uvjeta za ostvarivanje pojedinih prava iz mirovinskog osiguranja što je osnova za uspostavljanje novih odnosa, utvrđene su pretpostavke za dugoročno poboljšanje učinkovitosti sustava i ponovno uspostavljanje financijske ravnoteže u tome osiguranju. Mirovinsko osiguranje je dio sveukupnog gospodarskog kretanja u zemlji pa promjene na tom području neposredno utječu na pojedine institute mirovinskog osiguranja i obveze države da osigura socijalnu sigurnost svojim građanima. Procjenjuje se da će u 2002. godini troškovi ovog osiguranja za koje se pretežito sredstva trebaju osigurati doprinosima, iznositi oko 13% bruto domaćeg proizvoda (prosjeak razvijenih država iznosi oko 10%) i to ukazuje na nepovoljna kretanja u ovom području.

U tome smislu ocijenjeno je da:

- pored sadašnjeg obveznog mirovinskog osiguranja koje obuhvaća radnike, obrtnike, poljoprivrednike i osiguranike koji obavljaju samostalnu djelatnost, treba osiguranjem i plaćanjem doprinosa obuhvatiti i sve druge osobe koje radom ostvaruju dohodak po osnovi raznih "atipičnih" oblika rada na koje plaćaju porez na dohodak. Proširenjem osnovice za plaćanje doprinosa (u skladu s Konačnim prijedlogom zakona o doprinosima za obvezna osiguranja, koji je također u postupku donošenja) legalizira se postojeća neregistrirana ("siva") gospodarska aktivnost. Za osobe koji će u buduću plaćati doprinos na sve primitke iz tzv. "atipičnih" oblika rada treba urediti ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja primjereno uplaćenim doprinosima,

- sadašnje umanjivanje prijevremene starosne mirovine trebalo bi prilagoditi dužini trajanja korištenja mirovine, tj. uskladiti visinu te mirovine s izdacima za njenu isplatu,
- neophodno je preispitati najnižu mirovinu s određenim smanjenjem najviših iznosa s obzirom na to da je ta mirovina za svega 3% niža od mirovina koju od 1.1.1999. ostvaruju osiguranici s prosječnom plaćom u Republici Hrvatskoj,
- najnižu mirovinu, ostvarenu umjesto prijevremene starosne mirovine, trebalo bi smanjiti u istim postocima kao ostalim korisnicima prijevremene starosne mirovine,
- neophodno je preispitati visinu invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad u cilju poboljšanja materijalnog položaja ovih korisnika mirovine,
- korisnicima dodatka uz mirovinu od 100 kn i 6% trebalo bi i dalje kao dodatak isplaćivati istu mjesečnu svotu koju primaju, radi očuvanja njihove materijalne i socijalne sigurnosti u istom opsegu.

II. PITANJA KOJA SE ZAKONOM RJEŠAVAJU

Konačnim prijedlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju uređuje se:

- obvezno mirovinsko osiguranje osoba koje ostvaruju po osnovi rada primitke od druge samostalne djelatnosti i primitke od povremenog nesamostalnog rada ("atipični" oblik rada) u skladu sa Konačnim prijedlogom zakona o doprinosima za obvezna osiguranja kojim se uvodi plaćanje doprinosa za mirovinsko osiguranje na sve primitke po osnovi rada;
- opseg prava iz mirovinskog osiguranja po osnovi uplaćenih doprinosa na primitke po osnovi "atipičnih" oblika rada;
- smanjenje prijevremene starosne mirovine sa sadašnjih 0,3% po mjesecu ranijeg ostvarivanja mirovine na 0,34% po mjesecu sukladno primijenjenim aktuarskim parametrima;
- korekcija instituta najniže mirovine uz smanjenje iznosa te mirovine za mirovinski staž iznad 30 godina;
- uvođenje polaznog faktora kod izračuna najniže mirovine po osnovi ostvarene prijevremene starosne mirovine;

- povećanje invalidskih mirovina zbog profesionalne nesposobnosti za rad primjenom povećanog mirovinskog faktora za izračun mirovine sa sadašnjeg 0,6667 na 0,8;
- redefiniranje obveznog mirovinskog osiguranja poljoprivrednika u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak i propisima kojima je uređena poljoprivredna djelatnost;
- oslobađanje umirovljenika od plaćanja upravnih i sudskih pristojbi u postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja i postupku u upravnim sporovima;
- uređivanje uvjeta za obiteljsku mirovinu za udovice postupnim podizanjem dobne granice u prijelaznom razdoblju do 2007. godine, kako je to već uređeno za ostvarivanje prava na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu,
- trajno preuzimanje isplate mirovina, korisnicima mirovine hrvatskim državljanima s prebivalištem u Republici Hrvatskoj, koji su mirovinu ostvarili kao službenici u saveznim tijelima bivše SFRJ i koji su na te poslove bili upućeni, kao hrvatski kadar, od tijela državne vlasti Republike Hrvatske, pa im se razdoblja provedena na tim poslovima utvrđuju kao staž osiguranja ostvaren u Republici Hrvatskoj;
- korekcijom sadašnje prakse, povoljnije ostvarivanje prava na mirovinu i u slučaju kada nisu svi doprinosi za mirovinsko osiguranje u cijelosti uplaćeni, a osiguranik u trenutku pokretanja postupka ima uvjete za mirovinu temeljem staža osiguranja na koji su uplaćeni doprinosi;
- brisanje odredbi Zakona o mirovinskom osiguranju o plaćanju doprinosa za mirovinsko osiguranje, o obveznicima obračunavanja i plaćanja doprinosa, osnovicama i stopama za obračun, načinu obračuna i rokovima plaćanja, te druga pitanja u vezi s plaćanjem doprinosa za mirovinsko osiguranje radi usklađivanja s Konačnim prijedlogom zakona o doprinosima za obvezna osiguranja;
- nastavak isplate dodatka uz mirovinu od 01.01. 2003. u mjesečnoj svoti od 100 kn i 6% koju je korisnik primao do toga dana,
- usklađivanje sa pojedinim odredbama Zakona o radu, Zakona o porezu na dohodak i Zakona o poreznoj upravi i Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima.

III. OBJAŠNJENJE ODREDBI KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

Uz članak 1.

U Hrvatskom saboru provedena je rasprava o Prijedlogu zakona o doprinosima za obvezna osiguranja (prvo čitanje), prema kojemu bi se plaćali doprinosi a time i osiguravala sredstva za obvezno mirovinsko osiguranje, obvezno zdravstveno osiguranje i za obvezno osiguranje za slučaj nezaposlenosti. Prema tome, pitanja osiguranja sredstava za mirovinsko osiguranje ne bi se više uređivala samo Zakonom o mirovinskom osiguranju, već i drugim zakonima. Stoga je trebalo izmijeniti odredbu članka 8. Zakona o mirovinskom osiguranju, u skladu s novim zakonodavstvom o doprinosima, koje je u postupku donošenja.

Uz članak 2.

Predloženom odredbom usklađuje se odredba članka 10. stavka 1. točke 3. Zakona s odredbama Zakona o radu ("Narodne novine", broj 38/95, 54/95, 65/95, 17/01 i 82/01) koji ne poznaje ograničenja u pogledu radnog vremena volontera. Naime, obavljanje volonterskog rada nije vezano za rad s punim radnim vremenom.

Uz članak 3. i 4.

Prijedlozima ovih odredaba redefiniraju se uvjeti za stjecanje svojstva osiguranika - poljoprivrednika.

Naime, prema Zakonu o porezu na dohodak ("Narodne novine", broj 127/00), osobe koje se bave djelatnošću iskorištavanja prirodnih bogatstava u poljoprivredi i šumarstvu i obveznici su poreza na dodanu vrijednost, plaćaju i porez na dohodak. Ove osobe mogu ujedno poslovati i prema Zakonu o porezu na dobit ("Narodne novine", broj 127/00), u kojem slučaju bi plaćale doprinose za mirovinsko osiguranje prema poduzetničkoj plaći. Stoga je trebalo ove osobe, koje u osnovi posluju kao samostalni privrednici i pripadnici samostalnih djelatnosti, odvojiti od ostalih poljoprivrednika i unijeti ih, kao osiguranike u članak 11. Zakona.

Ostali poljoprivrednici i nadalje su razvrstani kao osiguranici u članku 12. Zakona, s time da, budući da katastarski prihod više ne postoji kao dohodovna kategorija, trebalo je izmijeniti i uvjete za stjecanje svojstva osiguranika i uskladiti s važećim zakonodavstvom. U tome smislu, ocijenjeno je da bi se ubuduće i članovi kućanstva mogli osigurati na isti način kao i vlasnici odnosno posjednici ili zakupnici poljoprivrednog zemljišta, pa se više posebno ne spominju kao osiguranici, a dosadašnji članovi kućanstva poljoprivrednika ostali bi i dalje u obveznom mirovinskom osiguranju (članak 41. Konačnog prijedloga zakona).

Uz članak 5.

S obzirom na to da bi se prema Konačnom prijedlogu zakona o doprinosima za obvezna osiguranja doprinosi za obvezno mirovinsko osiguranje plaćali i na sve primitke (dohodak) ostvarene radom po osnovi raznih "atipičnih" oblika rada na koje se plaća porez na dohodak, prema predloženoj odredbi članka 16a. obvezno bi mirovinski bile osigurane i osobe koje ostvaruju navedene primitke.

Naime, predviđeno je da će se doprinosi za mirovinsko osiguranje u ovim slučajevima plaćati prema punoj stopi (20%). Stoga je ocijenjeno da bi osobe koje će biti obvezne plaćati doprinose za mirovinsko osiguranje u istom opsegu kao i pripadnike samostalnih djelatnosti trebalo obuhvatiti obveznim mirovinskim osiguranjem. Ovdje se radi o oblicima rada (rad izvan prostorija i kruga djelovanja poslodavca, rad kod kuće i dr.) koji sa gledišta zaštite na radu, subordinacije poslodavcu i ostalih elemenata, koji inače prate rad osoba u radnom odnosu, ne sadržavaju sve potrebne elemente. U ovakvim slučajevima je veoma teško utvrditi uzročnu vezu ozljede (bolesti) s radom, radi priznanja ozljede ili bolesti kao ozljede na radu ili profesionalne bolesti, odnosno kao temelja za stjecanje prava u takvim slučajevima. Stoga se predlaže da osobe osigurane na mirovinsko osiguranje prema ovome članku budu izuzete od obveznog osiguranja za slučaj invalidnosti, smrti i tjelesnog oštećenja zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, za razliku od ostalih osiguranika prema Zakonu o mirovinskom osiguranju.

Uz članak 6.

Ovom se odredbom usklađuje produženo osiguranje s propisima o zapošljavanju, koji ostvarivanje prava po osnovi nezaposlenosti više ne uvjetuju prijavljivanjem Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Također je izvršeno usklađivanje i s odredbom članka 12a. Zakona o radu prema kojoj se uspostavlja produženo osiguranje za vrijeme nezaposlenosti nakon prestanka ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove. S obzirom na to da je produženo osiguranje uređeno ovim Zakonom, bilo je potrebno izmijeniti članak 17. na predloženi način.

Uz članak 7.

Zakonom o radu određeno je puno radno vrijeme od 40 sati tjedno. Stoga je trebalo odredbu članka 25. stavka 1. Zakona o mirovinskom osiguranju uskladiti s tim Zakonom. Osim toga, Zakonom o radu izmijenjeno je pravo roditelja blizanaca, trećeg i svakog slijedećeg djeteta u svezi sa porođnim dopustom, pa se brisanjem dijela odredbe članka 25. stavka 1. vrši usklađivanje odredbi Zakona o mirovinskom osiguranju sa Zakonom o radu.

I pored navedene promjene, kao razdoblje provedeno u zaposlenju s punim radnim vremenom računa se i nadalje vrijeme u kojem zaposleni roditelj radi s polovicom

punog radnog vremena nakon proteka obveznog porodnog dopusta, bez obzira na dužinu trajanja tog dopusta i broj djece, a u skladu s posebnim propisima.

Uz članak 8.

U skladu s načelom uzajamnosti i uspostavljanjem obveznog mirovinskog osiguranja prema članku 5. Konačnog prijedloga zakona, primici od povremenog nesamostalnog rada i povremene samostalne djelatnosti, na koje bi se plaćali doprinosi za obvezno mirovinsko osiguranje (primjerice: primici po osnovi ugovora o djelu, djelatnosti članova skupština, nadzornih odbora i dr.), uzimali bi se i za ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja.

Odredbom članka 27a. stavka 1. predlaže se da se u staž osiguranja računa i razdoblje u kojem su isplaćeni navedeni primici, odnosno dohodak.

Odredbom članka 27a. stavkom 2. predlaže se način utvrđivanja staža osiguranja na temelju ostvarenih primitaka, odnosno dohotka. Staž osiguranja utvrđivao bi se za svaku kalendarsku godinu, na način da se ukupni primici, odnosno dohodak isplaćeni u jednoj kalendarskoj godini podijele s prosječnom mjesečnom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u toj godini. To znači, da osobi koja u jednoj kalendarskoj godini ostvari primitke u visini prosječne mjesečne plaće u Republici Hrvatskoj u toj godini, računa se jedan mjesec staža osiguranja u toj kalendarskoj godini, odnosno razmjerno ostvarenim primicima.

Prema predloženoj odredbi članka 27b. u jednoj kalendarskoj godini računa se najviše 12 mjeseci staža osiguranja ostvarenog po svim osnovama iz Zakona o mirovinskom osiguranju.

Osobe koje već sada imaju svojstvo osiguranika temeljem radnog odnosa s punim radnim vremenom imaju po tom osnovu ostvarenih 12 mjeseci staža osiguranja, pa im se dohodak od "atipičnog" rada računa u vrijednosnim bodovima za izračun mirovine, dok se osobama u radnom odnosu s nepunim radnim vremenom dohodak "atipičnog" oblika rada računa u preostali staž osiguranja do 12 mjeseci godišnje plus vrijednosni bodovi.

Nadalje, osobe koje u jednoj godini ostvaruju samo dohodak od "atipičnog" oblika rada, te osobe razmjerno ukupnim godišnjim primanjima, stječu staž osiguranja (najviše 12 mjeseci) i vrijednosne bodove. Kod izračuna, jednoj prosječnoj plaći svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj ekvivalent je jedan mjesec staža. Korisniku mirovine u slučaju ako pored mirovine ostvaruje dohodak samo od "atipičnog" oblika rada, ne obustavlja se isplata mirovine i razmjerno ukupnim godišnjim primanjima iz "atipičnog" rada računa se staž osiguranja (najviše 12 mjeseci u jednoj kalendarskoj godini) i vrijednosni bodovi. Po isteku kalendarske godine korisnik mirovine ima pravo na novi izračun mirovine prema novom stažu i vrijednosnim bodovima, ako je to za njega povoljnije.

Uz članak 9.

Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju svećenici, redovnice i redovnici mogli su dokupiti razdoblje provedeno u svećeničkoj i redovničkoj službi prije 1. siječnja 1999., ako su zahtjev za dokup podnijeli najkasnije do 31. prosinca 2000. S obzirom na to da je u međuvremenu istekao rok za podnošenje zahtjeva za dokup staža prema ovoj odredbi, predlaže se njezina izmjena, tako da u Zakonu ostane samo pravni temelj za računanje staža osiguranja dokupljenog po toj osnovi u mirovinski staž, dok se dokup staža u ovim slučajevima više ne bi mogao ubuduće ostvarivati.

Uz članak 10.

Prema odredbi članka 32. stavka 4. Zakona o mirovinskom osiguranju samostalni obveznici plaćanja doprinosa nisu mogli ostvariti pravo na starosnu mirovinu i pravo na prijevremenu starosnu mirovinu, ako nisu u cijelosti uplatili dospjele doprinose za mirovinsko osiguranje s pripadajućim kamatama. To i u slučaju ako s preostalim mirovinskim stažem, bez staža osiguranja za koje u cijelosti nisu uplaćeni dospjeli doprinosi, su ispunjavali uvjete za stjecanje prava na mirovinu. Ta odredba nije u skladu s načelom uzajamnosti u mirovinskom osiguranju, jer se osiguraniku ne omogućava ostvarivanje prava na mirovinu niti prema nespornom mirovinskom stažu.

Predloženom odredbom članka 10. omogućava se da osiguranik ostvari pravo na starosnu mirovinu odnosno pravo na prijevremenu starosnu mirovinu i bez razdoblja staža osiguranja za koja nisu u cijelosti uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje. Ostvarivanjem prava na starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu ne prestaje obveza obveznika za uplatom dospjelih doprinosa za razdoblja obveznog osiguranja, u skladu sa odredbama Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja i Zakona o mirovinskom osiguranju.

Nakon namirenja cjelokupnog doprinosa s pripadajućim kamatama, korisniku bi se, po službenoj dužnosti, prema članku 122. stavku 2. Zakona o mirovinskom osiguranju, donijelo novo rješenje o određivanju mirovine prema ukupnom mirovinskom stažu uključujući tu i staž osiguranja za koji su u cijelosti uplaćeni doprinosi nakon ostvarivanja prava na mirovinu. Tako određena mirovina pripadala bi, prema članku 122. stavku 5. Zakona o mirovinskom osiguranju, od prvog dana idućeg mjeseca nakon podmirenja duga.

Uz članak 11.

U svezi s ovom odredbom vrijedi obrazloženje dano uz prethodni članak 10. ove novele Zakona s tim da se ima u vidu ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu na

temelju razdoblja staža osiguranja za koja su u cijelosti uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje.

Uz članak 12.

U skladu sa predloženim proširenjem osnovica za plaćanje doprinosa na sve primitke ostvarene po osnovi "atipičnog" oblika rada (članak 5. i 8. Konačnog prijedloga zakona) predloženom se odredbom članka 75. Zakona uređuje da se ti primici uzimaju za izračun vrijednosnih bodova.

Uz članak 13.

Prema predloženoj odredbi, polazni faktor koji služi za određivanje prijevremene starosne mirovine bio bi 0,34%, umjesto sadašnjeg 0,3%. Naime, računica je pokazala da dosadašnje umanjenje od 0,3% po mjesecu ranijeg odlaska u mirovinu ne pokriva u cijelosti izdatke za prijevremenu starosnu mirovinu u pojedinim slučajevima. To znači da bi se prijevremena starosna mirovina određivala na način da bi se mirovina smanjivala za 0,34% za svaki kalendarski mjesec ostvarivanja mirovine prije dobi propisane za ostvarivanje starosne mirovine. Ovom bi odredbom bili obuhvaćeni samo osiguranici koji odlaze u mirovinu nakon stupanja na snagu ovoga Zakona.

Uz članak 14.

Ovim člankom dodavanjem novog stavka 4. u članku 79. Zakona o mirovinskom osiguranju uređuje se pitanje određivanja razmjernog dijela invalidske mirovine u slučaju ako je invalidnost (opća nesposobnost za rad ili profesionalna nesposobnost za rad) uzrokovana djelomično ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelomično bolešću ili ozljedom izvan rada.

Ovo stoga jer se osobni bodovi o kojima ovisi visina invalidske mirovine različito određuju za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti, odnosno za slučaj bolesti ili ozljede izvan rada.

Prema članku 79. stavku 3. važećeg Zakona, za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti, ukupan broj osobnih bodova izračunava se kao da je osiguranik imao navršen mirovinski staž od 40 godina, dok se prema stavku 1. istog članka za slučaj bolesti i ozljede izvan rada ukupan broj osobnih bodova izračunava na temelju ukupno navršenog mirovinskog staža do dana utvrđene invalidnosti.

S obzirom na to da za slučajeve utvrđene invalidnosti, koja je kod osiguranika nastala djelomično ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, odnosno djelomično bolešću ili ozljedom izvan rada (npr. 40% ozljeda na radu i 60% bolest) nema zakonske

odredbe prema kojoj bi se na temelju zbroja osobnih bodova (posebno utvrđenih ovisno o postotku utjecaja pojedinog uzroka na ukupnu invalidnost) mogla odrediti invalidska mirovina predlaže se da se prihvati dopuna navedenog članka na koji način bi se visina invalidske mirovine određivala u skladu sa Zakonom.

Uz članak 15.

U skladu sa stajalištem da je potrebno poboljšati materijalni položaj nezaposlenih korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, prema predloženoj odredbi članka 15., invalidska mirovina zbog profesionalne nesposobnosti za rad bi se određivala primjenom mirovinskog faktora 0,8, umjesto sadašnjeg 0,6667. To je povećanje mirovine za 20%.

Uz članak 16.

Ovom odredbom predlaže se drukčiji način određivanja najniže mirovine, nego što je to bilo do sada i to tako što bi se mirovina korisnicima za staž navršen do 30 godina određivala na dosadašnji način, a od 31. godine navršenog mirovinskog staža u odnosnom slučaju najniža mirovina bi se određivala u polovici vrijednosti jedinične svote za tu mirovinu.

Predlaže se da se najniža mirovina za mirovinski staž do 30 godina i nadalje određuje kao i do sada, tj. u visini 0,825% prosječne bruto plaće u Republici Hrvatskoj za svaku godinu mirovinskog staža. Za godine mirovinskog staža koje prelaze 30 godina, najniža mirovina odredila bi se u visini 0,4125% prosječne bruto plaće u Republici Hrvatskoj iz 1998. godine. Predloženim načinom određivanja najniže mirovine osiguranici koji imaju mirovinski staž duži od 30 godina ostvarili bi veću najnižu mirovinu od osiguranika s kraćim mirovinskim stažem, ali bi za godine mirovinskog staža koje prelaze 30 godina ipak ostvarili manji iznos najniže mirovine nego do sada.

Najniža starosna mirovina za osiguranike sa stažem duljim od 30 godina bila bi od 1% do 16% niža od dosadašnje. Osiguranicima koji imaju manje od 30 godina mirovinskog staža najniža mirovina ne bi se smanjila, dakle najviše bi se štitili umirovljenici koji imaju najmanje mirovine, a to su upravo oni s kraćim mirovinskim stažem. Naime, najniža mirovina ima karakter socijalnog davanja, u kojemu prevladava primjena načela solidarnosti, prema kojemu davanja takve naravi se mogu odrediti povoljnije nego što bi to odgovaralo dužini ulaganja osiguranika u mirovinsko osiguranje tijekom radnog vijeka.

Najniža mirovina za 30 godina mirovinskog staža iznosila bi 1.229,40 kn (isto kao i do sada), za 35 godina mirovinskog staža iznosila bi 1.331,85 kn (umjesto 1.431,15 kn),

za 40 godina mirovinskog staža iznosila bi 1.434,30 (umjesto 1.639,20 kn), a za 45 godina mirovinskog staža iznosila bi 1.536,75 kn (umjesto 1.844,10).

Predlaže se da se najniža mirovina korisnika invalidske mirovine, čija je invalidnost uzrokovana posljedicama ozljede na radu ili profesionalne bolesti, a djelomično posljedicama bolesti ili ozljede izvan rada odredi kao jedna najniža mirovina, koja se sastoji od zbroja najnižih mirovina obračunatih u razmjernom dijelu u kojem utječe ozljeda na radu ili profesionalna bolest, odnosno bolest ili ozljeda izvan rada na ukupnu invalidnost. Utjecaj raznih uzroka na ukupnu invalidnost utvrđuje se u postotku čiji zbroj ne može iznositi više od 100%.

Razmjerni dio najniže mirovine zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti određuje se prema stavku 3. ovoga članka (kao da je osiguranik navršio 40 godina staža), a razmjerni dio najniže mirovine u kojem bolest ili ozljeda izvan rada utječe na invalidnost određuje se prema stavku 2. ovoga članka (prema navršenom mirovinskom stažu do dana nastanka invalidnosti).

Osim toga, predlaže se određivanje najniže mirovine primjenom polaznog faktora, kao i za prijevremenu starosnu mirovinu (smanjivanje od 0,34% po mjesecu ranijeg odlaska u mirovinu).

Time će se uspostaviti pravedniji omjeri u visini mirovine između korisnika te mirovine i to između onih koji su ostvarili starosnu, invalidsku ili obiteljsku mirovinu i onih koji su ostvarili prijevremenu starosnu mirovinu, te destimulirati raniji odlazak u mirovinu u pojedinim slučajevima.

Uz članak 17.

Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima ("Narodne novine", broj 49/99 i 63/00), koji je donesen nakon Zakona o mirovinskom osiguranju i koji se primjenjuje od 1. siječnja 2002. neka su pitanja uređena drukčije, nego što je prvotno bilo uređeno Zakonom o mirovinskom osiguranju. To se, prije svega, odnosi na krug osiguranika obuhvaćenih obveznim mirovinskim osiguranjem na temelju individualne kapitalizirane štednje, koji je fakultativno proširen i na osobe između 40 i 50 godina starosti, a onda i na obuhvat samoga obaveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, kojim se ne pokriva samo rizik starosti, nego i rizici invalidnosti i smrti u određenim slučajevima (čl. 47. i 48. Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima). Stoga je trebalo u članku 83. Zakona o mirovinskom osiguranju izvršiti odgovarajuću dopunu.

Uz članak 18.

U skladu s predloženom odredbom članka 13. Konačnog prijedloga zakona predlaže se izmjena polaznog faktora, od dosadašnjeg 0,3% na 0,34% i za ponovno određivanje prijevremene starosne mirovine prema članku 90. st. 1. i 2. Zakona o mirovinskom osiguranju i to korisnicima prijevremene starosne mirovine, koji su nakon ostvarene te mirovine proveli u osiguranju najmanje jednu godinu i stekli su pravo na ponovno određivanje mirovine.

Uz članak 19. i 21.

U provedbi mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj posljednjih desetak godina uočeno je da je veliki broj poslovnih subjekata (obveznika plaćanja doprinosa) u međuvremenu prestao poslovati. Radi se o u najvećem broju slučajeva o pravnim osobama iz bivšeg socijalističkog uređenja koje praktično više ne postoje, o predstavništvima poslovnih subjekata sa sjedištem u drugim republikama bivše Jugoslavije, koja nisu uskladila svoje poslovanje sa propisima Republike Hrvatske, kao i o poslovnim subjektima (pravnim i fizičkim) sa bivših okupiranih područja koji više ne posluju. Registri tih subjekata su veoma neažurni i spori u postupku njihovog brisanja, što Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje stvara velike probleme u provedbi propisa o matičnoj evidenciji. Naime, posljedica toga jest i prikazivanje odnosno evidencija velikog broja aktivnih osiguranika i obveza doprinosa po njima koji ne odgovaraju stvarnosti što je primijećeno i povodom početka primjene obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (II stup mirovinskog sustava) kada je obavljeno prijavljivanje osiguranika za mirovinske fondove.

U tome smislu, predlaže se naprijed navedena dopuna članka 98. Zakona. Prema toj odredbi, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje bi u obavljanju kontrole utvrdio zapisnikom stvarno stanje kod pojedinog obveznika plaćanja doprinosa i u slučaju kada sa sigurnošću ustanovi da taj obveznik ne posluje, donijelo bi se o toj činjenici rješenje. Takvo rješenje imalo bi karakter rješenja o utvrđivanju prethodnog pitanja prema Zakonu o općem upravnom postupku i, shodno tome, moglo bi se mijenjati odnosno mijenjat će se kada nadležno tijelo drugačije odluči o njegovom poslovanju.

Po pravomoćnosti takvoga rješenja o utvrđivanju prestanka poslovanja, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje bi interno odjavom osiguranja po službenoj dužnosti zaključio razdoblje osiguranja osiguranicima prijavljenim kod odnosnog poslovnog subjekta (obveznika plaćanja doprinosa).¹

Na taj bi se način:

- registar obveznika doprinosa u sklopu matične evidencije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje uskladio sa stvarnim stanjem,

- sredila bi se evidencija prijavno-odjavnih podataka za osiguranike prijavljene kod tih obveznika plaćanja doprinosa, i
- realno sagledale obveze u pogledu doprinosa koje proizlaze iz tako sređenih podataka u sklopu Matične evidencije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

Uz članak 20.

Izmjenom ove odredbe vrši se usklađivanje s važećim zakonodavstvom, prema kojem katastarski prihod više nije mjerilo obavljanja poljoprivredne djelatnosti. Predlaže se da se za vođenje evidencije o osiguraniku poljoprivredniku uzima njegovo prebivalište.

Uz članak 22.

S obzirom na to da je člankom 5. ovoga Konačnog prijedloga zakona predloženo širenja kruga osiguranika u obveznom mirovinskom osiguranju, bilo je potrebno i u dijelu Zakona koji se odnosi na utvrđivanje svojstva osiguranika, unijeti odgovarajuću dopunu. Ovo je bilo nužno i zbog obuhvata obveznim mirovinskim osiguranjem na temelju kapitalizacije osoba iz članka 5. ovoga Konačnog prijedloga zakona, prema Zakonu o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima ("Narodne novine", broj 49/99 i 63/00) koji se primjenjuje od 1. siječnja 2002.

Uz članak 23.

S obzirom na to da se u člancima 10. i 11. ovoga Konačnog prijedloga zakona predlaže mogućnost ostvarivanja prava na mirovinu i bez staža za koji nisu uplaćeni doprinosi, ako osiguranik ispunjava uvjete za stjecanje mirovine, s obvezom uplate dužnih doprinosa, ovom odredbom se predlaže ponovno određivanje mirovine u odnosnom slučaju po službenoj dužnosti nakon izmirenja duga na ime doprinosa, i to tako da bi ponovno određena mirovina pripadala od prvog dana sljedećeg mjeseca od mjeseca u kojemu je dug izmiren. Time bi se osiguranici u odnosnim slučajevima oslobodili potrebe da podnose poseban zahtjev za ponovno određivanje mirovine, a za staž za koji su platiti doprinose.

Uz članak 24.

Ovom se odredbom u Zakonu o mirovinskom osiguranju, koji je temeljni zakon za ostvarivanje prava građana iz mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, uređuje cjelovito opće oslobađanje od plaćanja pristojbi u sklopu upravnog postupka za ostvarivanje prava iz toga osiguranja i postupka sudske zaštite prava pred

Upravnim sudom Republike Hrvatske. Do sada je ovo pitanje bilo uređeno propisima o upravnim i sudskim pristojbama, ali ne i cjelovito, kako se predlaže.

Uz članak 25.

Predloženom odredbom ukida se obveza i ovlaštenje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje da prikuplja sredstva za mirovinsko osiguranje. Prema Zakonu o poreznoj upravi ("Narodne novine", broj 67/01), Konačnom prijedlogu zakona o doprinosima za obvezna osiguranja i propisima o državnoj riznici doprinose za mirovinsko osiguranje prikupljaju druge institucije, pa se predloženom izmjenom usklađuju odredbe Zakona o mirovinskom osiguranju s navedenim propisima.

Uz članak 26.

Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje predstoji skori preustroj, u svrhu poboljšanja njegove organizacije i povećanja učinkovitosti. U vezi s time, postoji neophodna potreba da se neka pitanja provedbe preustroja podrobnije urede općim aktom, koji će donijeti Upravno vijeće Zavoda. Polazeći od Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti u javnim službama ("Narodne novine", broj 38/01, 112/01 i 62/02), predlaže se odgovarajuća dopuna članka 134. Zakona, kojom bi se Zavodu dalo ovlaštenje za donošenje odgovarajućeg općeg akta.

Uz članak 27.

Doprinosi svih obveznika plaćanja doprinosa trebali bi biti uređeni Zakonom o doprinosima za obvezna osiguranja, a ne više Zakonom o mirovinskom osiguranju, pa se predloženom odredbom usklađuje Zakon o mirovinskom osiguranju s novim zakonskim rješenjima.

Uz članak 28. i 29.

Predloženom odredbom propisuje se da se doprinosi za mirovinsko osiguranje, obveznici, obračunavanje i plaćanje doprinosa, osnovice i stope za obračun, način obračuna, rokovi plaćanja kao i druga pitanja u vezi s plaćanjem doprinosa uređuju ne više Zakonom o mirovinskom osiguranju nego posebnim zakonom.

Naime, predloženi Zakon o doprinosima za obvezna osiguranja na jedinstven način za sve sustave, mirovinsko i zdravstveno osiguranje, te zapošljavanje uređuje pitanja navedena u prijedlogu odredbe.

Tim Zakonom se uređuje između ostalih i pitanje najniže i najviše osnovice za plaćanje doprinosa, pitanje izbora viših osnovica pa se s tim u vezi predlaže brisanje odredaba Zakona o mirovinskom osiguranju koje uređuju ta pitanja.

Uz članak 30.

Prema predloženom Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje ima pravo kontrole svih podataka relevantnih za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja (staž osiguranja, plaća, osnovice za obračun doprinosa i svi primici od nesamostalnog i samostalnog rada za koje se plaćaju doprinosi i ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja, svota uplaćenih doprinosa itd.)

Dakle, Zavod mora u svojoj kontroli obuhvatiti cjelovito sve podatke relevantne za ostvarivanje prava. S tim u svezi Zavod bi između ostalog utvrđivao i dug na ime doprinosa za mirovinsko osiguranje i donosio o tome zapisnik o kontroli, koji bi se dostavljao Poreznoj upravi na daljnji postupak naplate doprinosa, uključujući tu i ovrhu. Postupak kontrole prema ovome članku potanje bi se uredio općim aktom Zavoda.

Uz članak 31.

Materija uređena odredbama članka 147. do 151. Zakona o mirovinskom osiguranju, a koja se odnosi na pitanja naplate doprinosa, kamata u svezi zakašnjenja plaćanja doprinosa, postupak naplate i prisilna naplata doprinosa te zastara potraživanja doprinosa je sadržaj predloženog Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja, pa se predlaže brisanje ove odredbe.

Uz članak 32. do 34.

Predloženim Zakonom o doprinosima za obvezna osiguranja kojim je u cijelosti uređena materija obračunavanja i naplate doprinosa za mirovinsko osiguranje utvrđene su i kazne za prekršaje počinjene u neizvršavanju obveza iz toga Zakona.

Budući da Zakon o mirovinskom osiguranju više ne sadržava odredbe o određivanju i naplati doprinosa za to osiguranje potrebno je brisati i kaznene odredbe iz važećeg Zakona, jer će iste biti sadržane u budućem Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja.

Uz članak 35.

U skladu s odredbom članka 13. Konačnog prijedloga zakona predlaže se da se prijevremena starosna mirovina korisnika, koji to pravo ostvaruju u prijelaznom razdoblju (do 2008. godine), određuje uz primjenu polaznog faktora 0,34%. Primjenom polaznog faktora smanjuje se prijevremena starosna mirovina za 0,34% (umjesto dosadašnji 0,3%) za svaki mjesec stjecanja prava na prijevremenu starosnu mirovinu prije dobi propisane za stjecanje prava za starosnu mirovinu.

Uz članak 36.

Predloženom odredbom ispravio bi se propust učinjen prigodom donošenja Zakona o mirovinskom osiguranju. Naime, člankom 172. stavkom 1. toga Zakona korisnicima prava na zaštitni dodatak uz mirovinu garantira se pravo na taj dodatak i nakon 1. siječnja 1999., a da nije otvorena mogućnost revizije toga davanja, ranije zavisnog od cenzusa prihoda. Međutim, značajan broj korisnika zaštitnog dodatka uz mirovinu, zatečenih u korištenju toga dodatka prema propisima koji su se primjenjivali do 31. prosinca 1998., u međuvremenu je ostvario i pravo na mirovinu od inozemnog nositelja mirovinskog osiguranja ili će u budućnosti ostvariti inozemnu mirovinu. U razdoblju do 31. prosinca 1998. se u takvim slučajevima ponovno utvrđivalo pravo na zaštitni dodatak uz mirovinu, uzimajući pri tome u obzir i svotu mirovine ostvarene iz inozemnoga mirovinskog osiguranja. S obzirom na to da propisi o mirovinskom osiguranju nakon 1. siječnja 1999. više ne uređuju odnosno ne sadržavaju pravo na zaštitni dodatak uz mirovinu, pa tako niti ne omogućuju promjenu toga prava u slučaju ostvarivanja prava na inozemnu mirovinu, ovi su korisnici prava na zaštitni dodatak nakon 1. siječnja 1999. bili stavljeni u znatno povoljniji položaj u korištenju toga prava od ostalih korisnika toga prava. Naime, zaštitni dodatak uz mirovinu određivao se u visini razlike između svote mirovine i granične svote najnižeg mirovinskog primanja, a u tu svotu (razliku) uračunavala se i svota mirovine iz inozemnog osiguranja, koja je kasnije (naknadno) ostvarena primjenom međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju. Kako propisi o mirovinskom osiguranju nakon 1. siječnja 1999. više ne sadržavaju mogućnost ponovnog određivanja (pa i gubitka) prava na zaštitni dodatak uz mirovinu povodom ostvarivanja prava na mirovinu iz inozemnog mirovinskog osiguranja, korisnicima te mirovine i dalje se isplaćuje i zaštitni dodatak, iako bi oni, stjecanjem mirovine iz inozemstva to pravo izgubili ili bi im bilo ponovno određeno u manjem opsegu nego prije.

Predloženom odredbom popunila bi se naprijed navedena praznina u Zakonu, a svi korisnici prava na zaštitni dodatak uz mirovinu bit će stavljeni u ravnopravan položaj u pogledu korištenja tog prava nakon 1. siječnja 1999.

Uz članak 37.

Na temelju Zakona o prenošenju sredstava Državnog proračuna fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja te usklađivanja mirovina ("Narodne novine", broj 102/98) korisnicima mirovine kojima je mirovina isplaćena za lipanj 1998. isplaćuje se dodatak uz mirovinu. Krug korisnika mirovine kojima se isplaćuje dodatak uz mirovinu i visina tog dodatka koji pripada pojedinom korisniku mirovine određena je Pravilnikom o načinu i rokovima isplate dodatka uz mirovinu ("Narodne novine", broj 136/98), koji je u

izvršenju navedenog Zakona donio Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, tako da se korisniku isplaćuje taj dodatak u svoti od 100 kn + 6% od njegove mirovine za lipanj 1998.

Prema članku 1. stavku 3. navedenoga Zakona, isplata dodatka uz mirovinu trebala bi prestati s 31. prosincem 2002.

S obzirom na to da bi prestankom isplate toga dodatka njegovim korisnicima od 2003. godine došlo do smanjivanja mirovinskih primanja od 6,40% do 25,32%, ili u prosjeku za 9,56%, predlaže se i dalje nastavak isplate dodatka njegovim korisnicima, i to u istoj mjesečnoj svoti koju su i do sada primali. Time će se korisnicima dodatka uz mirovinu, kojih ima 789 947 (stanje - kolovoz 2002.), osigurati dalje njihova materijalna i socijalna sigurnost u istome opsegu.

Sredstva za isplatu dodatka uz mirovinu u 2003. godini, u visini od 1.520.000.000 kuna, osigurat će se u državnom proračunu.

Uz članak 38.

Zakonom o isplati mirovina korisnicima koji su mirovinu ostvarili u republikama bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ("Narodne novine", broj 96/93) privremeno je od 1992. godine uspostavljena isplata mirovina korisnicima mirovina iz drugih republika bivše SFR Jugoslavije nastanjenih u Hrvatskoj, zbog prestanka platnog prometa između republika bivše federalne države.

Ovi korisnici mirovina ostvarenih u mirovinskom osiguranju bivše Republike Srbije s prebivalištem u Hrvatskoj koji su, kao hrvatski državljani - predstavnici Republike Hrvatske, bili upućeni, kao hrvatski kadar, na rad u bivšu federalnu upravu i budući da im je posljednje zaposlenje odnosno osiguranje bilo u tadašnjoj Srbiji, prigodom raspada bivše države, zatečeni su kao korisnici mirovina iz mirovinskog osiguranja SR Jugoslavije. Budući da oni prebivaju u Hrvatskoj, njima Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje još uvijek isplaćuje mirovinu prema naprijed navedenome Zakonu od 1993. godine.

Osim tih korisnika mirovina izvjestan se broj dužnosnika, koji su kao hrvatski kadar bili zaposleni u bivšim saveznim tijelima bivše SFRJ odmah nakon 8. listopada 1991. stavio na raspolaganje Vladi Republike Hrvatske i ostao jedno vrijeme u službi te umirovljen u hrvatskom mirovinskom osiguranju, a izvjestan broj ih je još uvijek aktivan. Shodno tome, predlaže se da se onima koji su već u mirovini osigura i dalje primanje mirovina iz hrvatskog mirovinskog osiguranja, a ostalima mirovinski staž ostvaren u tijelima bivše SFRJ prizna kao staž osiguranja navršen u Hrvatskoj, kako zbog eventualne naknadne promjene propisa o mirovinskom osiguranju njihov dosadašnji položaj u tome osiguranju ne bi bio kasnije promijenjen.

Uz članak 39.

Ovom, kao prijelaznom odredbom Konačnog prijedloga zakona uređuje se, da će svim zatečenim nezaposlenim invalidima rada korisnicima invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje po službenoj dužnosti ponovno odrediti invalidsku mirovinu i povećati primjenom povoljnijeg mirovinskog faktora od 0,8 umjesto sadašnjeg faktora 0,6667. Na taj način ovi zatečeni korisnici mirovine dovode se u jednak položaj s budućim korisnicima mirovine iz članka 15. ovoga Zakona za koje se predlaže isti mirovinski faktor.

Uz članak 40.

Prema propisima o mirovinskom osiguranju koji su se primjenjivali do 31. prosinca 1998. udovice su mogle steći pravo na obiteljsku mirovinu ako su u trenutku smrti supruga navršile 45 godina života, a ako su bile navršile 40 godina i više, mogle su također po navršetku 45 godina života steći tu mirovinu. S druge strane, udovci su mogli steći pravo na obiteljsku mirovinu sa 60 godina života, bez mogućnosti stjecanja prava na tu mirovinu prije toga, osim u slučaju nesposobnosti za rad.

Zakonom o mirovinskom osiguranju od 1. siječnja 1999. udovice i udovci izjednačeni su u pogledu uvjeta starosne dobi za obiteljsku mirovinu (članak 62. stavak 5.), tako da je udovicama starosna granica od 40 odnosno 45 godina života izravno povišena na 45 odnosno 50 godina života, a udovcima snižena za 10 godina (sa 60 na 50 godina života), uz mogućnost ostvarivanja prava na tu mirovinu i naknadno, s navršenih 45 godina života u trenutku smrti supruge, a po kasnijem navršavanju 50 godina života (jednako kao što vrijedi danas i za udovice).

Predloženom odredbom članka 40. omogućuje se, u prijelaznom razdoblju do 2008. godine, stjecanje prava na obiteljsku mirovinu udovicama čiji je bračni drug umro do 31. prosinca 1998. i prije navršene 50. godine života pod uvjetima utvrđenim predloženom odredbom. Na taj način se ova grupa osiguranika stavlja u jednak položaj s drugim osiguranicima, kojima je uređeno također prijelazno razdoblje za ostvarivanje prava na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu. Osim njih, u prijelaznom razdoblju primjene Zakona do 2007. godine obuhvatile bi se i udovice kojima je bračni drug umro nakon 1. siječnja 1999., kao i udovice, koje su koristile obiteljsku mirovinu uz djecu i za to vrijeme navršile 40 godina života, a koje su prema propisima o mirovinskom osiguranju do 31. prosinca 1998. mogle ponovno steći pravo na tu mirovinu s navršenih 45 godina života (analognu odredbu sadržava i članak 62. stavak 3. važećeg Zakona o mirovinskom osiguranju). Predloženom odredbom, obuhvatile bi se u prijelaznom

razdoblju udovice postupno i na jednaki način kako je to uređeno za osiguranike koji ostvaruju pravo na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu, prema odredbama članka 178. 179. i 182. Zakona o mirovinskom osiguranju. Kako se Zakon o mirovinskom osiguranju počeo primjenjivati od 1. siječnja 1999., a ova će izmjena stupiti na snagu u 2002. godini (od te izmjene će se moći i ostvarivati pravo na obiteljsku mirovinu za udovice), ovom su odredbom najranije mogle biti obuhvaćene udovice koje su u 2002. godini navršile 47 godina života, a ne i one iz ranijih godina u mlađoj starosnoj dobi, jer tada nije bilo odredbe koja bi im omogućila pravo na obiteljsku mirovinu.

Uz članak 41.

Predloženom odredbom dosadašnji članovi poljoprivrednog kućanstva ostali bi i dalje u svojstvu osiguranika u mirovinskom osiguranju. U skladu s odredbom članka 3. i 4. Konačnog prijedloga zakona sve osobe koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje obvezno se osiguravaju kao poljoprivrednici, tako da biti član kućanstva poljoprivrednika nije više od bitnog značaja za stjecanje svojstva osiguranika, već je od značaja osobni rad pojedinca u obavljanju poljoprivredne djelatnosti. Naime, pojam predstavnika poljoprivrednog kućanstva i člana kućanstva tog poljoprivrednog kućanstva kao osnova za obvezno mirovinsko osiguranje bio je vezan uz postojanje katastarskog prihoda kao mjerila za obavljanje poljoprivredne djelatnosti. Međutim, propisi o obavljanju poljoprivredne djelatnosti izmijenjeni su i katastarski prihod je ukinut kao mjerilo, pa se održava i nadalje obvezno osiguranje poljoprivrednika kojima je poljoprivredna djelatnost jedino ili glavno zanimanje. Smatra se da je poljoprivredna djelatnost jedino ili glavno zanimanje ako osoba ima pravo vlasništva, posjeda, zakupa ili koncesije poljoprivrednog zemljišta (članak 4. Konačnog prijedloga zakona). Svaki član poljoprivrednog kućanstva pojedinačno može dokazati vlasništvo ili suvlasništvo, posjed, zakup ili koncesiju poljoprivrednog zemljišta i to je uvjet za obvezno mirovinsko osiguranje. Gubi se pojam "člana poljoprivrednog kućanstva" kao pravni osnov za to osiguranje, a naglašava se stvaranje dohotka u poljoprivredi.

U skladu sa redefiniranim pojmom poljoprivrednika dosadašnjim članovima kućanstva omogućio bi se istup iz tog osiguranja na njihov zahtjev.

Uz članak 42.

Odredbom članka 24. ovoga Konačnog prijedloga zakona bilo bi oslobođeno od plaćanja pristojbi vođenje svih postupaka za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja (i za sudsku zaštitu prava). Shodno tome, ovom odredbom bi se oslobodili od plaćanja pristojbi i postupci koji su ranije pokrenuti, a nisu dovršeni do dana stupanja na snagu ovih izmjena.

Uz članak 43.

Ovom odredbom određuje se rok Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje za donošenje općih akata iz članka 26. i 30. ovoga Konačnog prijedloga zakona.

Uz članak 44.

Ovom se odredbom obavlja terminološko usklađivanje odredbi Zakona o mirovinskom osiguranju sa Zakonom o radu. Osim toga, obavlja se i usklađivanje sa Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima. U tome smislu, upućuje se i na obrazloženje uz članak 17. ovoga Konačnog prijedloga zakona.

Uz članak 45.

Budući da će se od 1. siječnja 2003. prikupljanje doprinosa za mirovinsko osiguranje obavljati prema Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja, a da taj posao više neće obavljati Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, potrebno je tome Zavodu ostaviti u nadležnosti dovršavanje poslova nastalih u ranijim razdobljima.

Uz članak 46.

Ovom odredbom uređuje se stupanje na snagu i primjena odredaba ovoga Konačnog prijedloga zakona. Zakon bi stupio na snagu osmoga dana od dana objave u "Narodnim novinama", u skladu s odredbom članka 89. stavka 3. Ustava Republike Hrvatske.

Kao izuzetak predlaže se da se odredbe članka 5., 8., 12., 19., 21., 22., 25., 27.-34., 37., 38. i 45. primjenjuju od 01. siječnja 2003. Tim se odredbama izvršava usklađivanje mirovinskog osiguranja sa Konačnim prijedlogom Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja (ostvarivanje prava na temelju proširenja osnovice za plaćanje doprinosa i na druge "atipične" oblike rada, uređuju obveze, obračuna i plaćanja doprinosa drugim propisima, kontrola podataka o stažu osiguranja, osnovicama i uplaćenim doprinosima koji služe za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja), te se njima korigiraju pojedini instituti (poljoprivredno osiguranje), osigurava nastavak isplate dodatka uz mirovinu nakon prestanka važenja Zakona o prenošenju sredstava Državnog proračuna fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja te usklađivanju mirovina ("Narodne novine", broj 102/98), te trajno preuzima isplata mirovina korisnicima mirovina hrvatskim državljanima s prebivalištem u Republici Hrvatskoj, koji su mirovinu ostvarili kao službenici u saveznim tijelima bivše SFRJ.

IV. PODACI O FINANCIJSKIM SREDSTVIMA POTREBNIM ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Primjena ovoga Zakona imat će za posljedicu povećanje izdataka za isplatu mirovina, iako će pojedine odredbe utjecati na smanjenje određenih izdataka, naročito ako se promatra duže razdoblje.

- Korisnicima koji će ostvariti prijevremenu starosnu mirovinu od dana primjene ovog Zakona, mirovina će se, primjenom polaznog faktora, smanjiti za svaki mjesec ostvarivanja mirovine prije dobi propisane za starosnu mirovinu, umjesto 0,3% za 0,34%. To znači da će se osiguranicima koji ostvaruju mirovinu godinu dana prije dobi propisane za starosnu mirovinu, ta mirovina umanjiti za 4,08% (umjesto sadašnjih 3,6%), a koji ostvaruju tu mirovinu 5 godina ranije, umanjeње iznosi 20,4% (umjesto dosadašnjih 18%). Predloženo smanjenje prijevremene starosne mirovine odnosi se samo na korisnike koji će mirovinu ostvarivati nakon primjene ovog Zakona.

Zbog predložene promjene, prijevremena starosna mirovina ostvarivat će se u prosjeku za oko 1,5% u manjem iznosu u odnosu na iznos koji bi ostvarili prema sadašnjim propisima.

Izdaci u 2003. po ovoj osnovi smanjit će se za oko 1,1 mil kuna. Veći efekti očekuju se sljedećih godina, prije svega zbog većeg poticaja za dužim radom i kasnijim ostvarivanjem mirovine, odnosno smanjit će se broj korisnika koji će ostvarivati prijevremenu starosnu mirovinu.

- Povećanje mirovinskog faktora za nezaposlene korisnike invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad s 0,6667 na 0,8, uzrokovat će povećanje ovih mirovina za oko 20%. Prosječna mirovina za 37 808 korisnika ove mirovine (stanje u rujnu 2002.) iznosila je 1.003,42 kune. Povećanje će iznositi u prosjeku oko 200 kuna te će prosječna invalidska mirovina zbog profesionalne nesposobnosti za rad iznositi oko 1.200 kuna.

Predloženo povećanje invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad odnosi se na sve nezaposlene korisnike te mirovine, dakle do sada ostvarene kao i mirovine koje će se ostvarivati nakon primjene ovog Zakona.

Procjenjuje se da će se izdaci u 2003. povećati za oko 90 milijuna kuna. Nakon 2004. godine, očekuje se da bi izdaci rasli po nešto manjoj stopi od

stope usklađivanja mirovina, jer se ubuduće očekuje smanjenje broja korisnika ove mirovine.

- Korisnicima koji će najnižu mirovinu ostvarivati od dana primjene ovog Zakona, najniža mirovina odredit će se za svaku godinu mirovinskog staža u iznosu koji je za mirovine s mirovinskim stažem do 30 godina jednak dosadašnjem, a za mirovine sa stažem dužim od 30 godina za 1% do 16% niži od dosadašnjeg iznosa. Također će se korisnicima prijevremene starosne mirovine koji ostvaruju najnižu mirovinu, i na najnižu mirovinu primijeniti polazni faktor, kojim se mirovina umanjuje za mjesece ostvarivanja mirovine prije dobi propisane za starosnu mirovinu (umanjenje iznosi, ovisno o broju mjeseci ranijeg ostvarivanja mirovine, od 0,34% do 20,4%).

Izdaci za isplatu najniže mirovine u 2003. smanjili bi se za oko 3,5 mil kuna. Veći financijski efekti, međutim, očekuju se slijedećih godina. Naime, izdaci za najnižu mirovinu i dalje bi rasli brže od drugih izdataka, ali bi se predloženom promjenom smanjila stopa rasta broja korisnika najniže mirovine i izdataka za isplatu najniže mirovine, a povećao bi se poticaj plaćanju doprinosa.

- Procjenjuje se, da će ovaj Zakon preuzeti u hrvatsko zakonodavstvo oko 60 korisnika mirovine hrvatskih državljana s prebivalištem u Hrvatskoj, koji su mirovine ostvarili, ili će ostvariti temeljem mirovinskog staža u saveznoj tijelima bivše SFRJ, a na te su poslove bili upućeni kao hrvatski kadar od tijela državne vlasti Hrvatske. Također se procjenjuje da je temeljem tog zaposlenja ostvareno prosječno šest godina staža, pa bi, preuzimanjem toga staža u hrvatski mirovinski staž trebalo u državnom proračunu u 2003. godini osigurati 36.000,00 kuna mjesečno ili 430.000,00 kuna godišnje.

Primjena Zakona utjecat će u 2003. godini na nastanak izdataka koji će se namirivati iz dva izvora:

1. iz doprinosa će se namirivati povećani izdaci za isplatu mirovina uzrokovani povećanjem invalidskih mirovina zbog profesionalne nesposobnosti za rad nezaposlenih invalida rada, a ti će izdaci dijelom biti manji jer se istodobno smanjuju za nove korisnike iznosi najniže mirovine i prijevremene starosne mirovine. Ukupno povećanje izdataka koji će se namirivati iz doprinosa iznositi će oko 7 mil kuna mjesečno, odnosno u 2003. ukupno oko 85,5 mil kuna (pod pretpostavkom da će Zakon stupiti na snagu u drugoj polovici studenog 2002.). Navedeni izdaci će se namiriti iz povećanih prihoda od

doprinosa zahvaljujući proširenju osnovice za plaćanje doprinosa prema Konačnom prijedlogu zakona o doprinosima za obvezna osiguranja.

2. iz državnog proračuna za 2003. godinu trebali bi se i nadalje namiriti izdaci za isplatu dodatka uz mirovinu, koji će se isplaćivati istom krugu korisnika i u istom iznosu u kojem se do prosinca 2002. isplaćuje dodatak od 100 kuna i 6%, što će u 2003. godini iznositi 1,520 mlrd kuna. Također bi se u državnom proračunu trebalo osigurati sredstva za isplatu mirovine ili dijela mirovine bivšim službenicima, hrvatskom kadru u savezним tijelima bivše SFRJ približno od 430 tisuća kuna. To znači da bi se prema ovom Zakonu o državnom proračunu u 2003. godini trebala osigurati sredstva u ukupnom iznosu od 1.520.430.000,00 kuna.

V. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA U KONAČNOM PRIJEDLOGU ZAKONA (II ČITANJE) U ODNOSU NA RJEŠENJA U PRIJEDLOGU ZAKONA (I ČITANJE) I RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

Hrvatski sabor je na 22. sjednici 23. svibnja 2002. godine nakon rasprave o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (u prvom čitanju) donio Zaključak, prema kojemu je prihvaćen Prijedlog zakona, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja izražena u raspravi dostavljeni su predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

Uvažavajući kod izrade Konačnog prijedloga zakona, sve dostavljene prijedloge i mišljenja u odnosu na tekst Prijedloga zakona koji je raspravljen u Hrvatskom saboru u prvom čitanju nastale su sljedeće bitne razlike:

1. Ispušten je članak 8. Prijedloga zakona kojim je bila predložena izmjena članka 24. Zakona o mirovinskom osiguranju, na način, da se u staž osiguranja računaju samo razdoblja za koja su uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje.

Takav prijedlog je pobudio veliku pozornost niz sudionika u raspravi i prije rasprave u Hrvatskom saboru, a o tom pitanju izrazili su mišljenja Odbor za Ustav, poslovnik i politički sustav i Odbor za zakonodavstvo Hrvatskog sabora, prema kojima "rješenje iz Prijedloga zakona da se u staž osiguranja računaju samo razdoblja za koja su uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje u raspravi je istaknuto kao neprihvatljivo, ne samo iz razloga pravičnosti već i iz razloga svrsishodnosti. U raspravi je naglašeno da radnik ne može odgovarati, odnosno snositi štetne posljedice, ako obvezni doprinosi nisu

uplaćeni, jer ne postoji pravni instrument kojim bi radnik mogao utjecati na naplatu doprinosa."

S obzirom da se cilj i svrha boljeg i urednijeg plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje postiže kroz cjelokupno uspostavljeni pravni mehanizam u važećem zakonodavstvu, prihvaćena je primjedba saborskih odbora i ispušten je članak 8. Prijedloga zakona i druge odredbe vezane za taj članak. Naime, počev od odredbi Zakona o radu kojima je propisano pravo radnika na plaću i obveze poslodavca da prigodom svake isplate plaće radniku uruči obračun iz kojeg je vidljivo kolika je njegova plaća (bruto) kao i svote doprinosa, poreza i prireza koji su od plaće odbijeni od radnika se očekuje aktivan odnos u pogledu brige za svoju plaću i doprinose koje su za njih obvezni plaćati poslodavci. U mirovinskom sustavu je osnovan Središnji registar osiguranika (REGOS) za prikupljanje i obradu podataka po osiguranicima, između ostalog, o obračunatim i uplaćenim doprinosima za mirovinsko osiguranje. Mogućnost isplate plaće vezana je uz uplatu doprinosa. Radnik može svaki mjesec provjeriti kod REGOS-a podatak o uplaćenim doprinosima i inicirati pokretanje postupka prema Poreznoj upravi kojoj je osnovna obveza naplata i prisilna naplata doprinosa, s obvezom poduzimanja mjera i sankcija, zbog neplaćanja doprinosa, to su novčane kazne ali i oduzimanje dozvole za obavljanje daljnje djelatnosti ili zanimanja u trajanju od jedne godine.

I konačno, valja napomenuti, da za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (koja se provodi od 1. siječnja 2002.) od izuzetne je važnosti za materijalnu i socijalnu sigurnost osiguranika da su svi doprinosi uplaćeni, jer se mirovina izračunava od visine uplaćenih doprinosa, pa svaka tolerancija u priznavanju staža osiguranja bez uplaćenih doprinosa ide na štetu osiguranika i njegove socijalne sigurnosti u slučaju starosti.

2. Zbog ispuštanja članka 8. Prijedloga zakona ispušten je i članak 20. Prijedloga zakona kao nepotreban, a odredbe članka 11. i 12. Konačnog prijedloga zakona su preformulirane radi usklađivanja s nastalim prethodnim promjenama.

3. Člankom 19. i 21. Konačnog prijedloga zakona dodaju se nove odredbe i to u u članku 98. stavka 4. i u članku 106. stavka 5. Zakona o mirovinskom osiguranju prema kojima se uređuju odnosi u situaciji kada poslodavac, koji je obavezan objavit i radnika sa mirovinskog osiguranja ne izvršava tu svoju obvezu. Predlaže se da Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje po službenoj dužnosti rješenjem utvrdi da poslodavac ne obavlja poslovnu djelatnost, a po pravomoćnosti rješenja utvrdit će prestanak svojstva osiguranika koji su evidentirani kao zaposleni kod tog obveznika doprinosa. Na neophodnost uređivanja ovoga pitanja upozorio je Hrvatski zavod za mirovinsko

osiguranje (tijekom rasprave u prvom čitanju Prijedloga zakona) a koji u tom dijelu provedbe osiguranja nailazi na poteškoće, jer ne može provesti odgovarajuću zaštitu radnika.

4. U dosadašnjoj praksi primjene Zakona o mirovinskom osiguranju je primijećeno da u Zakonu nedostaju odredbe o određivanju invalidske mirovine kada je invalidnost prouzročena dijelom bolešću ili ozljedom, a dijelom ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću. To je za posljedicu imalo, ne samo teškoće u postupku vještačenja prigodom ostvarivanja prava na temelju invalidnosti, nego i neodređivanje opsega prava na temelju invalidnosti, koji odgovara stvarnom stanju invalidnosti u nekim slučajevima. Stoga je bilo potrebno predložiti odgovarajuću dopunu Zakona (članak 14. Konačnog prijedloga zakona).

5. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje upravo priprema preustroj, u kojemu bi se organizacija Zavoda značajno izmijenila u odnosu na dosadašnju. U tome smislu, ocijenjeno je da, za što efikasniju provedbu preustroja, Zavodu treba dati ovlaštenje da općim aktom uredi postupak imenovanja načelnika, šefova i voditelja organizacijskih jedinica Zavoda, kao i njihov reizbor (članak 26. Konačnog prijedloga zakona).

6. Prigodom donošenja Zakona o mirovinskom osiguranju 1998. godine propušteno je posebno urediti moguću reviziju zaštitnog dodatka uz mirovinu (radi se o pravu iz mirovinskog osiguranja koje se više ne može stjecati od 1999. godine). U međuvremenu se pokazalo da bi ovo pravo trebalo revidirati i dalje u slučajevima u kojima korisnik zaštitnog dodatka naknadno ostvari i mirovinu iz inozemnog mirovinskog osiguranja, budući da mu je zaštitni dodatak ranije bio priznat upravo zbog toga što nije imao drugih prihoda. Stoga se predlaže popunjavanje ove zakonske praznine, kojom bi bili obuhvaćeni korisnici zaštitnog dodatka uz mirovinu, koji su u međuvremenu stekli ili će steći i mirovinu iz inozemnog mirovinskog osiguranja (članak 36. Konačnog prijedloga zakona).

7. Zakon o mirovinskom osiguranju, koji se primjenjuje od 1999., uredio je i neka pitanja obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje. Međutim, naknadnim Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima ("Narodne novine", broj 49/99 i 63/00) ta su pitanja drukčije uređena. Tako je obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje obuhvatilo, ne samo rizik starosti, već u nekim slučajevima i rizike invalidnosti i smrti, a omogućilo i osiguranicima u starosti između 40 i 50 godina da pristupe tome osiguranju. U tome

smislu, bilo je potrebno dopuniti članak 83. Zakona o mirovinskom osiguranju, a u ostalim člancima brisati dio teksta koji ovo osiguranje ograničava samo na zaštitu od rizika starosti (članak 17. i 44. Konačnog prijedloga zakona).

8. Tijekom rasprave o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, a sagledavajući i situaciju nakon 31. prosinca 2002., kada bi trebala prestati primjena Zakona o prenošenju sredstava državnog proračuna fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja te usklađivanju mirovina ("Narodne novine", broj 102/98), ocijenjeno je da bi prestanak dodatka uz mirovinu imao značajne posljedice po do sada dostignutu razinu mirovinskih primanja oko 4/5 korisnika mirovina. S obzirom na to predložena je daljnja isplata toga dodatka u istoj vrijednosti koja je pripadala korisniku 31. prosinca 2001. (članak 37. Konačnog prijedloga zakona).

9. Već se duže vrijeme Vladi Republike Hrvatske obraća skupina bivših službenika u savezним tijelima bivše SFR Jugoslavije, koji žive u Hrvatskoj i imaju hrvatsko državljanstvo, a u svrhu uređivanja njihovog položaja u hrvatskom mirovinskom osiguranju. U skladu s njihovim prijedlozima, predlaže se u članku 38. Konačnog prijedloga zakona da se:

- preuzme u hrvatsko zakonodavstvo isplata mirovina tih osoba, koja se obavlja od 1993. u Hrvatskoj, i
- uredi položaj onih osoba koje su se nakon 8. listopada 1991. stavile na raspolaganje Vladi Republike Hrvatske te radile u hrvatskim tijelima državne vlasti i uprave.

VI. OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA I MIŠLJENJA NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJA NISU PRIHVAĆENA

Prosudjujući raspravu i zaključke Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, raspravljani su svi dostavljeni prijedlozi i mišljenja i odgovarajuće su ugrađeni u tekst Konačnog prijedloga zakona. Nije prihvaćena u raspravi istaknuta nomotehnička primjedba Odbora za Ustav, poslovnik i politički sustav, te Odbora za zakonodavstvo izrečena "na odredbu Prijedloga zakona kojom se udovici omogućuje, u prijelaznom razdoblju do 2008. godine stjecanje prava na obiteljsku mirovinu, a u vezi s ravnopravnih

određenjem bračnog druga kao ovlaštenika prava te s izračunom godina života potrebnih za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu."

S tim u svezi napominjemo, da je još Zakonom o mirovinskom osiguranju od 1. siječnja 1999. starosna dob za ostvarivanje obiteljske mirovine za muškarce - udovce snižena sa 60 na 50 godina života, čime su se muškarci - udovci u tom pogledu izjednačili sa ženama - udovicama. Shodno tome, nije trebalo ovom prilikom predlagati posebne prijelazne odredbe za muškarce - udovce, kao što je to učinjeno za žene, za koje su od 01. siječnja 1999. pooštreni uvjeti starosne dobi za obiteljsku mirovinu, od ranijih 45 na 50 godina života. Upravo zbog tih pooštrenih uvjeta, ugrađeno je u prijelaznom razdoblju postupno stjecanje prava na obiteljsku mirovinu do 2008. godine i na taj se način ova grupa osiguranika stavlja u jednak položaj s drugim osiguranicima kojima je također uređeno prijelazno razdoblje za ostvarivanje prava na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu.

**TEKST ODREDABA ZAKONA O MIROVINSKOM
OSIGURANJU KOJE SE MIJENJAJU ILI DOPUNJUJU
("Narodne novine", broj 102/98., 127/2000., 59/01. i 109/01.)
- redakcijski pročišćeni tekst -**

Članak 8.

Sredstva za mirovinsko osiguranje osiguravaju osiguranici, poslodavci, drugi obveznici plaćanja doprinosa određeni ovim Zakonom i Republika Hrvatska.

Članak 10.

(1) Obvezno su osigurani:

- 1) zaposlenici i s njima, prema posebnim propisima, izjednačene osobe,
- 2) osobe koje su izabrane ili imenovane na dužnosti u tijelima državne vlasti, jedinicama lokalne uprave i samouprave i jedinicama lokalne samouprave, ako za taj rad primaju plaću,
- 3) osobe koje se nakon završenog školovanja nalaze na obveznom praktičnom radu ili na dobrovoljnoj praksi (volonteri), ako rade s punim radnim vremenom, bez obzira na to primaju li za taj rad plaću, odnosno naknadu,
- 4) hrvatski državljani koji su u Republici Hrvatskoj zaposleni kod stranih diplomatskih, konzularnih ili drugih međunarodnih predstavništava ili u osobnoj službi kod stranih državljana, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno,
- 5) strani državljani i osobe bez državljanstva, koji su zaposleni na teritoriju Republike Hrvatske, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

(2) Nezaposlene osobe obvezno su osigurane pod uvjetima i u trajanju utvrđenim propisima o zapošljavanju.

Članak 11.

Obvezno su osigurani:

- 1) obrtnici i trgovci pojedinci, upisani u odgovarajući registar,
- 2) osobe koje u skladu s posebnim propisima, samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost kao što su odvjetnici, liječnici, zubari, umjetnici, novinari, odgajatelji, lektori, prevoditelji, primalje i drugi,
- 3) vrhunski športaši i šahisti, ako nisu osigurani po drugoj osnovi.

Članak 12.

(1) Poljoprivrednici i članovi njihovih kućanstava, koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje, obvezno se osiguravaju ako u trenutku podnošenja prijave na osiguranje imaju:

- 1) navršenih 15 godina života,
- 2) zdravstvenu sposobnost za obavljanje poljoprivredne djelatnosti,
- 3) katastarski i drugi prihod kućanstva u prethodnoj godini u visini od najmanje 25% od prosječne godišnje bruto plaće svih zaposlenih u prethodnoj godini u Republici Hrvatskoj po osiguranom članu kućanstva,
- 4) prebivalište u općini ili gradu u kojoj se nalazi zemlja kućanstva, odnosno u kojoj se bave poljoprivredom ili u njoj susjednoj općini ili gradu.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. točke 3. ovoga članka, ako katastarski prihod u prethodnoj godini nije valoriziran, katastarski prihod kućanstva uzet će se iz godine u kojoj je katastarski prihod posljednji put valoriziran i usporediti s prosječnom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u toj godini.

(3) Smatra se da osobe iz stavka 1. ovoga članka ne obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje ako su obvezno osigurane po drugoj osnovi, ako su korisnici mirovine ili su na redovitom školovanju.

(4) Poljoprivrednim kućanstvom, prema ovom Zakonu, smatra se zajednica življenja, privređivanja i trošenja prihoda ostvarenih radom članova kućanstva, bez obzira na srodstvo, pod uvjetom da najmanje jedan član kućanstva obavlja poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje.

(5) Pod drugim prihodom kućanstva, prema stavku 1. točki 3. ovoga članka, smatra se porezu podložan prihod ostvaren u pružanju usluga fizičkim ili pravnim osobama te prihod od drugih djelatnosti, kao i prihod od uzgoja peradi, stoke i slično.

Članak 16.

(1) Na osobni zahtjev obvezno se osiguravaju hrvatski državljani zaposleni u inozemstvu kod međunarodnih organizacija i stranih poslodavaca ili na

brodovima pod stranom zastavom, ako nisu obvezno osigurani prema inozemnim propisima na koje se odnosi međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju.

(2) Pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka obvezno se osiguravaju hrvatski državljani zaposleni na teritoriju Republike Hrvatske kod međunarodnih organizacija.

(3) Obvezno osiguranje iz stavka 1. i 2. ovoga članka uspostavlja se od dana zaposlenja, a najranije od 1. siječnja godine u kojoj je podnesena prijava na osiguranje.

Članak 17.

(1) Osobe kojima je prestalo obvezno mirovinsko osiguranje mogu se osigurati na produženo osiguranje ako od prestanka obveznog osiguranja nije proteklo više od 12 mjeseci i ako podnesu prijavu osiguranja u tom roku.

(2) Osoba iz stavka 1. ovoga članka može se osigurati na produženo osiguranje za vrijeme:

- 1) neplaćenog dopusta,
- 2) mirovanja radnog odnosa dok dijete ne navrši tri godine života,
- 3) stručnog usavršavanja ili specijalizacije nakon prestanka ugovora o radu, službe, odnosno obavljanja djelatnosti,
- 4) nezaposlenosti, ako se osoba prijavila nadležnoj službi zapošljavanja i ako se uredno prijavljuje toj službi,
- 5) privremenog ili sezonskog prekida obavljanja djelatnosti,
- 6) zaposlenja u inozemstvu u međunarodnim i drugim organizacijama na osnovi međunarodnih ugovora, odnosno kod stranog poslodavca, ako za to vrijeme nije obvezno osigurana u Republici Hrvatskoj, odnosno ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno,
- 7) boravka u inozemstvu kao bračni drug osiguranika - hrvatskog državljanina na radu u inozemstvu,
- 8) nezaposlenosti pomoraca nakon prestanka ugovora o radu na određeno vrijeme, ako se prijavi nadležnoj službi zapošljavanja i ako se uredno prijavljuje toj službi.

(3) Na produženo osiguranje može se osigurati i osoba koja ima prebivalište na teritoriju Republike Hrvatske i koja je nakon prestanka obveznoga mirovinskog

osiguranja u državi s kojom je sklopljen ugovor o socijalnom osiguranju uredno prijavljena nadležnoj službi zapošljavanja kao nezaposlena osoba, neovisno o tome je li prije obveznog osiguranja u inozemstvu bila osigurana u Republici Hrvatskoj.

(4) Pravo na produženo osiguranje prestaje i prije prestanka okolnosti iz stavka 2. i 3. ovoga članka, ako dospjeli doprinosi nisu uplaćeni u roku od 3 mjeseca od dana dospijeca.

Članak 25.

(1) U staž osiguranja računa se razdoblje provedeno u zaposlenju s punim radnim vremenom od 42 sata tjedno. Kao puno radno vrijeme smatra se i radno vrijeme kraće od 42 sata tjedno koje je kao takvo utvrđeno posebnim propisima ili kolektivnim ugovorom.

(2) Kao razdoblje provedeno u zaposlenju s punim radnim vremenom smatra se i razdoblje koje u zaposlenju sa skraćenim radnim vremenom koje provedu:

1) zaposleni roditelj koji radi s polovicom punoga radnog vremena nakon proteka obveznoga porodiljnog dopusta, porodiljnog dopusta za blizance, za treće i svako sljedeće dijete, kao i u slučaju rada sa skraćenim radnim vremenom zbog pojačane brige i njege djeteta,

2) roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju koji radi s polovicom punoga radnog vremena,

3) zaposlenici koji rade sa skraćenim radnim vremenom prema posebnim propisima.

(3) U staž osiguranja računa se i razdoblje provedeno u zaposlenju s nepunim radnim vremenom, u trajanju koje odgovara ukupnom broju sati takva rada ostvarenog za pojedine godine, obračunatih na puno radno vrijeme.

(4) Odredbe stavka 1. do 3. ovoga članka primjenjuju se i kad je radno vrijeme ostvareno u zaposlenju kod dva ili više poslodavaca.

(5) Razdoblje provedeno u zaposlenju na sezonskim poslovima na kojima je ostvaren veći broj sati od punoga radnog vremena računa se u trajanju preračunatom na puno radno vrijeme.

(6) Korisnicima invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad u staž osiguranja računa se razdoblje provedeno u zaposlenju s nepunim radnim vremenom u trajanju koje odgovara dvostrukom vremenu provedenom u zaposlenju, ali najduže u trajanju do punoga radnog vremena.

(7) Staž osiguranja iz stavka 1. do 6. ovoga članka priznaje se u staž osiguranja u trajanju najviše 12 mjeseci za pojedinu kalendarsku godinu.

Članak 27.

U staž osiguranja računa se i razdoblje koje je osoba, odnosno osiguranik proveo izvan zaposlenja na osnovi kojega je bio osiguran, i to:

- 1) za koje je primao plaću, odnosno naknadu plaće prema posebnim propisima,
- 2) za koje je ostvario pravo na mirovinsko osiguranje, u skladu s propisima o zapošljavanju,
- 3) obavljanja roditeljske dužnosti iz članka 15. ovoga Zakona.

Članak 28.

(1) U staž osiguranja računa se razdoblje koje osiguranik, odnosno korisnik mirovine - svećenik, redovnica i redovnik dokupi za razdoblje provedeno u svećeničkoj i redovničkoj službi prije 1. siječnja 1999.

(2) Zahtjev za dokup staža prema stavku 1. ovoga članka može se podnijeti najkasnije do 31. prosinca 2000.

(3) Zavod općim aktom utvrđuje visinu, način i rok plaćanja doprinosa za dokup staža osiguranja.

(4) Visina doprinosa za dokup staža iz stavka 3. ovoga članka utvrđuje se tako da se sredstvima ostvarenim tim doprinosom osigurava izvršenje obveze Zavoda nastale priznanjem toga staža.

(5) U mirovinski staž računa se samo ono razdoblje dokupljenog staža za koje je doprinos plaćen u cijelosti.

Članak 32.

(1) Pravo na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu ima osiguranik od dana kada su ispunjeni uvjeti za mirovinu, s tim što se pravo na mirovinu može ostvariti nakon prestanka osiguranja.

(2) Zahtjev za priznanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu može se podnijeti najranije dva mjeseca prije prestanka osiguranja.

(3) Kada se pravo na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu ostvaruje na zahtjev osiguranika nakon prestanka osiguranja, osiguranik ima pravo na mirovinu od prvoga idućeg dana nakon prestanka osiguranja, ako je zahtjev za ostvarivanje prava na mirovinu podnesen u roku od šest mjeseci od prestanka osiguranja. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenoga roka, osiguranik ima pravo na mirovinu od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

(4) Osiguranici koji su sami obveznici plaćanja doprinosa iz članka 10. stavka 1. točke 4., članka 11. do 14. i članka 16. i 17. ovoga Zakona, mogu ostvariti mirovinu pod uvjetom da su u cijelosti uplatili dospjele doprinose za mirovinsko osiguranje s pripadajućim kamatama.

Članak 54.

(1) Pravo na invalidsku mirovinu ima osiguranik od dana nastanka invalidnosti, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Kada se pravo na invalidsku mirovinu ostvaruje na zahtjev osiguranika nakon prestanka osiguranja, a invalidnost je postojala prije podnošenja zahtjeva, osiguranik ima pravo na invalidsku mirovinu od dana nastanka invalidnosti, ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana nastanka invalidnosti. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenoga roka, osiguranik ima pravo na invalidsku mirovinu od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

(3) Osiguraniku kod kojega je utvrđena invalidnost na temelju koje ima pravo na invalidsku mirovinu iz članka 34. ovoga Zakona, a koji je primao naknadu plaće za vrijeme bolovanja prema propisima o zdravstvenom osiguranju, invalidska mirovina se isplaćuje od prvoga idućeg dana od dana kada je rješenje o priznanju prava na mirovinu postalo pravomoćno.

(4) Osiguraniku koji ima pravo na invalidsku mirovinu na temelju opće nesposobnosti za rad iz članka 34. stavka 2. ovoga Zakona a koji nije primao naknadu plaće za vrijeme bolovanja prema propisima iz zdravstvenog osiguranja, mirovina se isplaćuje od prvoga idućeg dana od dana do kojega je nakon utvrđene invalidnosti ostvario plaću.

(5) Osiguraniku koji ima pravo na invalidsku mirovinu na temelju profesionalne nesposobnosti za rad iz članka 34. stavka 1. ovoga Zakona, a koji je nakon utvrđene invalidnosti nastavio raditi a nije primao naknadu plaće za vrijeme bolovanja prema propisima o zdravstvenom osiguranju, invalidska mirovina isplaćuje se, uz primjenu članka 80. stavak 1. točka 5. ovoga Zakona, od dana utvrđene invalidnosti.

(6) Osiguraniku koji ima pravo na invalidsku mirovinu na temelju profesionalne nesposobnosti za rad iz članka 34. stavka 1. ovoga Zakona, a kojem je nakon utvrđene invalidnosti prestao radni odnos, odnosno osiguranje, invalidska mirovina se isplaćuje, uz primjenu članka 80. stavka 1. točke 4. ovoga Zakona, od prvoga idućeg dana nakon prestanka radnog odnosa, odnosno osiguranja.

(7) Osiguraniku iz članka 10. stavak 1. točka 4., članka 11. do 14. i članka 16. i 17. ovoga Zakona koji ima pravo na invalidsku mirovinu, mirovina se isplaćuje od dana nastanka invalidnosti ako su do toga dana dospjeli doprinosi s pripadajućim kamatama u cijelosti uplaćeni.

(8) Osiguranik kod kojega je invalidnost nastala kao posljedica radnje za koju je pravomoćnom presudom osuđen prema kaznenom zakonodavstvu za kaznena djela protiv Republike Hrvatske i kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom ne stječe, odnosno gubi pravo na invalidsku mirovinu ostvarenu na temelju te invalidnosti s prvim danom idućega mjeseca od mjeseca u kojem je presuda donesena u kaznenom postupku postala pravomoćnom.

(9) Ako u slučaju iz stavka 8. ovoga članka postoji pravo članova obitelji osiguranika na uzdržavanje od osiguranika, njegova će se invalidska mirovina isplaćivati tim članovima obitelji u visini obiteljske mirovine.

Članak 75.

(1) Vrijednosni bodovi utvrđuju se na temelju plaća i osnovica osiguranja ostvarenih nakon 1. siječnja 1970. tako da se plaća, odnosno osnovica osiguranja utvrđena za svaku kalendarsku godinu podijeli s prosječnom godišnjom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj za istu kalendarsku godinu. Plaće ili osnovice koje su u bruto svoti dijele se s prosječnom bruto plaćom, a ako su u neto svoti s prosječnom neto plaćom.

(2) Za razdoblja mirovinskog staža navršenog do 31. prosinca 1969. uzimaju se prosječni vrijednosni bodovi. Prosječni vrijednosni bodovi uzimaju se i za razdoblja mirovinskog staža navršenog nakon 1. siječnja 1970. u kojima nije ostvarena plaća, odnosno osnovica osiguranja ili ne postoje podaci o plaći, odnosno osnovici osiguranja, kao i za razdoblja u kojima su osiguranici dok su imali status prognanika imali pravo na minimalnu plaću.

(3) Prosječni vrijednosni bodovi utvrđuju se tako da se zbroj vrijednosnih bodova iz stavka 1. ovoga članka, članka 76. i 77. ovoga Zakona podijeli s razdobljem za koje su obračunati.

(4) Osiguraniku kojem se ne mogu utvrditi vrijednosni bodovi ni za jednu kalendarsku godinu nakon 1. siječnja 1970. zbog toga što osiguranik nakon toga dana nije bio osiguran ili za razdoblja nakon toga dana nema podataka o plaći,

odnosno osnovici osiguranja, vrijednosni bodovi će se utvrditi tako da će se za svaku godinu mirovinskog staža uzeti jedan vrijednosni bod.

(5) Za utvrđivanje vrijednosnih bodova za godinu u kojoj se ostvaruje pravo na mirovinu, uzimaju se prosječni vrijednosni bodovi razmjerno stažu osiguranja navršenom u toj godini.

(6) Kada je ukupni mirovinski staž navršen u godinama, mjesecima i danima, tada se ukupni mirovinski staž računa tako da se za svaki dodatni mjesec navršenoga staža punim godinama dodaje po 0,0834, a za svaki dodatni dan po 0,00274.

(7) Jedan vrijednosni bod u smislu stavka 1. ovoga članka predstavlja plaću u visini prosječne plaće u Republici Hrvatskoj u jednoj kalendarskoj godini.

Članak 78.

(1) Polazni faktor ovisi o dobi osiguranika na dan stjecanja prava na mirovinu. Polazni faktor određuje u kojem se opsegu uzimaju u obzir vrijednosni bodovi pri utvrđivanju mjesečne svote mirovine. Vrijednosni bodovi uzimaju se u punom opsegu (polazni faktor 1,0):

- 1) kod invalidskih mirovina,
- 2) kod obiteljskih mirovina nakon smrti osiguranika,
- 3) kod starosnih mirovina.

(2) Polazni faktor za određivanje prijevremene starosne mirovine utvrđuje se tako da se polazni faktor iz stavka 1. ovoga članka za svaki kalendarski mjesec smanjuje za 0,3% osiguraniku prije navršene 65. godine života - muškarcu, odnosno 60. godine života - ženi.

Članak 79.

(1) Osobni bodovi za određivanje mirovine dobivaju se tako da se prosječni vrijednosni bodovi iz članka 75. stavka 3. ovoga Zakona pomnože s ukupnim mirovinskim stažom i polaznim faktorom.

(2) Osnovica za utvrđivanje osobnih bodova su vrijednosni bodovi:

- 1) osiguranika - za određivanje starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine i invalidske mirovine,
- 2) umrlog osiguranika - za određivanje obiteljske mirovine.

(3) Pri određivanju osobnih bodova osiguranika za određivanje invalidske mirovine, ako je invalidnost uzrokovana ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, uzimaju se u obzir vrijednosni bodovi najmanje za 40 godina mirovinskog staža.

(4) Pri određivanju osobnih bodova umrlog osiguranika, za određivanje obiteljske mirovine uzimaju se u obzir vrijednosni bodovi najmanje za 21 godinu mirovinskog staža.

(5) Pri određivanju osobnih bodova umrlog osiguranika, čija smrt je uzrokovana ozljedom na radu, ili profesionalnom bolešću za određivanje obiteljske mirovine uzimaju se u obzir vrijednosni bodovi najmanje za 40 godina mirovinskog staža.

(6) Ako je osiguranik umro kao korisnik invalidske mirovine e zbog profesionalne nesposobnosti za rad, koja mu je za razdoblje njegova zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti isplaćivana prema članku 80. stavku 1. točki 5. ovoga Zakona, osobni bodovi umrlog osiguranika odredit će se tako da će se uzeti u obzir i vrijednosni bodovi za staž osiguranja nakon nastanka njegove invalidnosti.

(7) Ako pravo na obiteljsku mirovinu imaju samo djeca nakon smrti oba roditelja, za određivanje obiteljske mirovine uzet će se u obzir zbroj osobnih bodova oba umrla osiguranika.

(8) nakon smrti korisnika starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine ili invalidske mirovine, obiteljska mirovina odredit će se od svote mirovine koja je korisniku pripadala u trenutku smrti uz primjenu mirovinskog faktora iz članka 80. ovoga Zakona.

(9) Ako pravo na obiteljsku mirovinu imaju samo djeca, nakon smrti oba roditelja koji su ostvarili starosnu mirovinu, prijevremenu starosnu mirovinu ili invalidsku mirovinu, obiteljska mirovina odredit će se od svote koju čini zbroj tih mirovina koje su korisnicima pripadale u trenutku smrti, uz primjenu mirovinskog faktora iz članka 80. ovoga Zakona.

Članak 80.

(1) Mirovinski faktor iznosi za:

1) starosnu mirovinu	1,0
2) prijevremenu starosnu mirovinu	1,0
3) invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad	1,0

4) invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad	0,6667
5) invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad, koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti	0,3333
6) invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad uzrokovane ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti	0,5
7) obiteljsku mirovinu u slučaju ako mirovina pripada samo udovici, odnosno udovcu i djeci osiguranika, ili samo roditeljima, ili braći, sestrama i drugoj djeci bez roditelja uzetoj na uzdržavanje, i to ako mirovinu koristi:	
- jedan član obitelji	0,7
- dva člana obitelji	0,8
- tri člana obitelji	0,9
- četiri i više članova obitelji	1,0

(2) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca i roditelji osiguranika, mirovinski se faktor određuje tako da se udovici, odnosno udovcu i djeci odredi prema stavku 1. točki 7. ovoga članka, a roditeljima ostatak do 1,0. Ako bi udovici, odnosno udovcu i djeci s obzirom na njihov broj, mirovinski faktor iznosio 1,0, mirovinski faktor za udovicu, odnosno udovca i djecu iznosi 0,9 a za roditelje 0,1.

(3) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca ili roditelji i drugi članovi obitelji (brat, sestra i drugo dijete bez roditelja uzeto na uzdržavanje), mirovinski se faktor određuje tako da se udovici, odnosno udovcu, djeci ili roditeljima odredi prema stavku 1. točki 7. ovoga članka, a drugim članovima obitelji - ostatak do 1,0.

(4) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac i bivši bračni drug osiguranika, odnosno korisnika mirovine, oboje se, radi određivanja obiteljske mirovine prema ovome Zakonu, smatraju jednim članom obitelji pa im se mirovinski faktor određuje za jednog člana obitelji.

Članak 82.

(1) Osiguraniku koji ostvaruje mirovinu samo prema odredbama ovoga Zakona a kojem je mirovina određena prema članku 74. do 81. ovoga Zakona manja od najniže mirovine, odredit će se najniža mirovina.

(2) Najniža mirovina određuje se za svaku godinu mirovinskog staža u visini od 0,825% od prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u 1998. godini prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

(3) Najniža mirovina korisnika invalidske mirovine, čija je invalidnost posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, određuje se za svaku godinu mirovinskog staža u visini od 0,825% od prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u 1998. godini za 40 godina mirovinskog staža.

(4) Najniža mirovina korisnika obiteljske mirovine nakon smrti osiguranika, čija je smrt posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, određuje se za svaku punu godinu mirovinskog staža u visini od 0,825% od prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u 1998. godini za 40 godina mirovinskog staža.

(5) Najniža mirovina određuje se uz primjenu mirovinskog faktora iz članka 80. ovoga Zakona.

(6) Mirovina iz stavka 2. do 5. ovoga članka usklađuje se prema članku 86. ovoga Zakona.

(7) Najniža mirovina ne pripada osiguraniku za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti.

Članak 83.

(1) Osiguraniku osiguranom prema odredbama ovoga Zakona koji je na dan početka primjene obveznoga mirovinskog osiguranja za starost na temelju individualne kapitalizirane štednje mlađi od 40 godina, starosna mirovina i prijevremena starosna mirovina određuje se na način da se dio mirovine koji mu pripada za mirovinski staž navršen do početka primjene obveznog mirovinskog osiguranja za starost na temelju individualne kapitalizirane štednje određuje prema članku 74. do 81. ovoga Zakona, a dio mirovine koji mu pripada za mirovinski staž nakon toga određuje se kao osnovna mirovina.

(2) Osiguraniku koji do početka primjene obveznoga mirovinskog osiguranja za starost na temelju individualne kapitalizirane štednje nije bio osiguran prema odredbama ovoga zakona a bio je mlađi od 40 godina na dan primjene obveznog mirovinskog osiguranja za starost na temelju individualne kapitalizirane štednje, starosna mirovina i prijevremena starosna mirovina određuje se kao osnovna mirovina.

Članak 90.

(1) Korisnik prijevremene starosne mirovine koji je nakon stjecanja prava na mirovinu navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja, može ostvariti, pravo na starosnu mirovinu, odnosno prijevremenu starosnu mirovinu, ako su ispunjeni uvjeti godina života iz članka 30., odnosno članka 31. ovoga Zakona. Nova mirovina odredit će se prema članku 74. do 82. ovoga Zakona, prema ukupnom navršenom mirovinskom stažu i ostvarenim vrijednosnim bodovima prije i poslije ostvarivanja prava na prijevremenu starosnu mirovinu.

(2) Pri određivanju mirovine prema stavku 1. ovoga članka, polazni faktor se određuje prema starosti osiguranika na dan ponovnog ostvarivanja prava, prema članku 78. stavku 2. ovoga Zakona i umanjen za 0,3% za svaki mjesec za koji je osiguranik primao mirovinu.

(3) Korisniku mirovine koji se zaposli ili počne obavljati djelatnost na temelju koje postoji obveza osiguranja, isplata mirovine se obustavlja.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad iz članka 34. stavak 1. ovoga Zakona, ne obustavlja se isplata te mirovine.

(5) Korisniku starosne mirovine može se odrediti nova mirovina, ako je navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja nakon priznanja prava na starosnu mirovinu. Nova mirovina odredit će se prema članku 74. do 82. ovoga Zakona prema ukupno navršenom mirovinskom stažu i ostvarenim vrijednosnim bodovima prije i poslije ostvarivanja prava na starosnu mirovinu.

(6) Korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ako ostvari invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad, starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu, nova mirovina odredit će se na temelju mirovinskog staža i ostvarene plaće do dana stjecanja prava na invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad, prava na starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu.

Članak 98.

(1) Obveznici plaćanja doprinosa dužni su Zavodu dostavljati podatke propisane ovim Zakonom i općim aktom Zavoda na propisanim prijavama.

(2) Obveznici plaćanja doprinosa dužni su omogućiti Zavodu provjeru dostavljenih podataka.

(3) Ako poslodavac ili sam obveznik ne dostavi podatke u roku, Zavod će poduzeti mjere prema odredbama ovoga Zakona.

Članak 100.

Za vođenje matične evidencije mjesno je nadležna područna ustrojstvena jedinica Zavoda, i to:

- 1) za osiguranike zaposlene kod poslodavca - prema sjedištu poslodavca,
- 2) za osiguranike samostalnih djelatnosti - prema mjestu registracije, odnosno obavljanja djelatnosti,
- 3) za osiguranike zaposlene u inozemstvu - prema prebivalištu koje je osiguranik imao prije odlaska u inozemstvo,
- 4) za nezaposlene - prema sjedištu nadležne službe zapošljavanja,
- 5) za poljoprivrednike - prema sjedištu tijela nadležnog za utvrđivanje katastarskog prihoda od poljoprivrede,
- 6) za korisnike prava - ustrojstvena jedinica Zavoda u kojem je osiguranik ostvario pravo iz mirovinskog osiguranja, odnosno ustrojstvena jedinica Zavoda koja obavlja isplatu mirovinskog primanja,
- 7) za osiguranike pomorce zaposlene na brodovima pod stranom zastavom - prema mjestu prebivališta,
- 8) za osiguranike u produženom osiguranju - prema prebivalištu osiguranika,
- 9) za osiguranike članove uprave trgovačkih društava - prema sjedištu trgovačkog društva.

Članak 106.

- (1) Pravo na mirovinsko osiguranje utvrđuje se priznanjem svojstva osiguranika.
- (2) Svojstvo osiguranika utvrđuje Zavod na osnovi prijave osiguranja koju prema odredbama ovoga Zakona podnosi obveznik plaćanja doprinosa, odnosno osiguranik kada je sam obveznik plaćanja doprinosa.
- (3) Iznimno od odredbe stavka 2. ovoga članka, prijavu na osiguranje prema članku 15. ovoga Zakona podnosi roditelj koji obavlja roditeljske dužnosti.

(4) Za osobe koje nemaju svojstvo osiguranika, a osigurane su za određene okolnosti prema odredbama članka 18. do 20. ovoga Zakona pravo na osiguranje utvrđuje se kada nastane osigurani slučaj koji daje pravo iz mirovinskog osiguranja.

Članak 122.

(1) Pravomoćno rješenje može se izmijeniti novim rješenjem ako je prvim rješenjem povrijeđen zakon ili opći akt Zavoda na štetu osiguranika, odnosno osigurane osobe.

(2) Novo rješenje donijet će se i onda kada se sazna za nove činjenice koje utječu na pravo osiguranika, odnosno osigurane osobe, a koje su nastale nakon donošenja rješenja o pravu.

(3) Osiguraniku, odnosno osiguranoj osobi pripada pravo na temelju rješenja donesenog prema odredbama stavka 1. i 2. ovoga članka od prvog dana idućega mjeseca nakon podnošenja zahtjeva, a ako je postupak pokrenut po službenoj dužnosti - od prvog dana idućeg mjeseca nakon donošenja novog rješenja.

Članak 130.

Zavod obavlja sljedeće poslove:

- 1) obavlja poslove u svezi s ostvarivanjem prava osiguranih osoba iz mirovinskog osiguranja,
- 2) prikuplja sredstva za mirovinsko osiguranje,
- 3) osigurava provedbu međunarodnih ugovora o mirovinskom osiguranju,
- 4) osigurava zakonitost ostvarivanja prava osiguranih osoba te im pruža stručnu pomoć pri ostvarivanju prava,
- 5) provodi politiku razvitka i unapređivanja mirovinskog osiguranja,
- 6) obavlja i druge poslove u svezi s provedbom i ostvarivanjem prava iz mirovinskog osiguranja.

Članak 134.

(1) Radi obavljanja stručnih, administrativnih, pravnih, ekonomskih i drugih poslova Zavod ima jedinstvenu stručnu službu.

(2) Stručna služba Zavoda ustrojava se na način koji osigurava nesmetano, racionalno i uspješno obavljanje djelatnosti Zavoda, kao i ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja na način dostupan svim osiguranim osobama u Zavodu.

Članak 136.

Prihodi mirovinskog osiguranja jesu:

- 1) doprinosi osiguranika,
- 2) doprinosi poslodavaca,
- 3) doprinosi drugih obveznika plaćanja doprinosa utvrđenih ovim Zakonom,
- 4) doprinosi za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti,
- 5) doprinosi poslodavaca za staž osiguranja koji se računa s povećanim trajanjem,
- 6) prihodi iz državnog proračuna za pokriće izdataka za prava ostvarena pod povoljnijim uvjetima,
- 7) prihodi iz državnog proračuna za pokriće manjka prihoda obveznoga mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, nastalog zbog uvođenja obveznoga mirovinskog osiguranja za starost na temelju individualne kapitalizirane štednje,
- 8) prihodi od dividendi, kamata, i drugo.

2. Doprinosi

Članak 140.

- (1) Doprinosi se obračunavaju u postotku od osnovice za obračun doprinosa.
- (2) Stopa doprinosa za mirovinsko osiguranje utvrđuje se tako da se očekivanim prihodima od doprinosa i drugim prihodima pokriju očekivani izdaci.
- (3) Za prava iz članka 33. ovoga Zakona određuje se dodatna stopa doprinosa, uzimajući u obzir odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka.
- (4) Na prijedlog upravnog vijeća Zavoda, stope doprinosa za iduću kalendarsku godinu utvrđuje Hrvatski državni sabor, najkasnije do kraja studenoga tekuće godine.

Članak 141.

Osnovice za obračunavanje i plaćanje doprinosa su sljedeće:

- 1) za osiguranike iz članka 10. stavak 1. točke 1., 2. i 5. ovoga Zakona - plaća,
- 2) za osiguranike koji su na bolovanju, porodiljnom dopustu, koji su na dopustu radi njege djeteta s težim smetnjama u razvoju i drugo - naknade umjesto plaće, a najmanje u svoti koju Zavod utvrđuje općim aktom,
- 3) za osiguranike iz članka 10. stavka 1. točke 3. i 4. i članka 11. do 17. ovoga Zakona - osnovice osiguranja koje utvrđuje Zavod općim aktom,
- 4) za osiguranike iz članka 10. stavka 2. ovoga Zakona - osnovice utvrđene propisima o zapošljavanju.

Članak 142.

Za osobe osigurane u određenim okolnostima za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti iz članka 18. do 20. ovoga Zakona doprinos se obračunava i plaća od osnovica ili u stalnim svotama doprinosa koje utvrđuje Zavod.

Članak 143.

- (1) Ako je plaća koja služi kao osnovica za obračunavanje i plaćanje doprinosa niža od najniže osnovice propisane za plaćanje doprinosa, doprinos se plaća od te najniže osnovice.
- (2) Najnižu osnovicu iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje Zavod općim aktom, uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske, uzimajući u obzir kolektivne ugovore o plaćama i prosječnu plaću svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj.
- (3) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, za zaposlenika koji radi s nepunim radnim vremenom doprinos se obračunava i plaća od najniže osnovice, razmjerno trajanju radnog vremena.

Članak 144.

- (1) Osiguranici koji su sami obveznici plaćanja doprinosa mogu izabrati višu osnovicu osiguranja od one u koju su razvrstani na temelju članka 141. točke 3. ovoga Zakona.

(2) Više osnovice osiguranja iz stavka 1. ovoga članka, postupak, rokove i način razvrstanja, utvrđuje Zavod općim aktom.

Članak 145.

(1) Obveznici plaćanja doprinosa iz članka 136. točke 1. do 3. i 5. ovoga Zakona jesu:

- 1) poslodavci - za osiguranike iz članka 10. stavka 1. točke 1. do 3. i 5. ovoga Zakona,
- 2) osiguranici - za osiguranike iz članka 10. stavka 1. točke 4., članka 11. do 14., 16. i 17. ovoga Zakona,
- 3) Hrvatski zavod za zapošljavanje - za osiguranike iz članka 10. stavka 2. ovoga Zakona,
- 4) Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - za osiguranike za koje taj Zavod isplaćuje naknadu plaće za vrijeme bolovanja i za vrijeme korištenja obveznoga porodiljnog dopusta i roditelja djeteta kojem je potrebna pojačana briga i njega,
- 5) nadležni centar za socijalnu skrb - za roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju, kojem taj centar isplaćuje naknadu plaće,
- 6) Republika Hrvatska - za roditelje iz članka 15. ovoga Zakona, za dio staža korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona, za isplaćene naknade nakon proteka obveznoga porodiljnog dopusta do jedne, odnosno tri godine života djeteta i novčane naknade za posvojiteljski dopust.

(2) Obveznici plaćanja doprinosa za osiguranike iz članka 12. ovoga Zakona jesu: osiguranici i Republika Hrvatska - u jednakim dijelovima.

(3) Ako osiguranik iz članka 12. ovoga Zakona izabere višu osnovicu osiguranja, doprinos plaća osiguranik u cijelosti.

(4) Obveznici plaćanja doprinosa iz članka 136. točke 4. ovoga Zakona jesu:

- 1) Republika Hrvatska - za osigurane osobe iz članka 18. stavka 1. točke 1. i članka 18. stavka 2. ovoga Zakona,
- 2) nadležna državna tijela za osigurane osobe iz članka 18. stavka 1. točke 3. i članka 19. i 20. ovoga Zakona,

3) nadležna služba zapošljavanja za osigurane osobe iz članka 18. stavka 1. točke 2. ovoga Zakona.

Članak 146.

(1) Obveznici plaćanja doprinosa izravno plaćaju doprinose na jedinstveni račun Državne riznice.

(2) Doprinosi za mirovinsko osiguranje obračunavaju se i plaćaju prema propisima koji vrijede u vrijeme plaćanja doprinosa.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, osiguranicima koji su sami obveznici plaćanja doprinosa, kojima je to svojstvo utvrđeno za razdoblje koje prethodi godini u kojoj je pokrenut postupak za utvrđivanje svojstva osiguranika, doprinos za mirovinsko osiguranje obračunava se i plaća prema osnovici i stopi doprinosa utvrđenih za godinu u kojoj je postupak pokrenut.

(4) Način plaćanja, obračunavanje i kontrole plaćanja doprinosa, određuje Zavod općim aktom.

(5) Radi kontrole pravilnosti obračuna i plaćanja doprinosa Zavod ima pravo kontrolirati poslovne knjige, financijsku dokumentaciju i druge evidencije obveznika uplate doprinosa.

Članak 147.

(1) Naplatu doprinosa od obveznika plaćanja, koji svoje financijsko poslovanje vode preko organizacije ovlaštene za poslove platnog prometa, obavlja ta organizacija prigodom isplate sredstava za plaće. Ostali obveznici dužni su doprinose sami obračunavati i uplaćivati na određene račune.

(2) Obveza plaćanja doprinosa dospijeva:

1) za obveznike koji svoje poslovanje vode preko organizacije ovlaštene za poslove platnog prometa - na dan podizanja sredstava za plaće, a ako plaća nije isplaćena, petnaestog dana u mjesecu za prethodni mjesec,

2) za obveznike koji svoje financijsko poslovanje ne vode preko organizacije ovlaštene za poslove platnog prometa - posljednjeg dana u mjesecu,

3) za nadležna tijela i Republiku Hrvatsku - posljednjeg dana u mjesecu,

4) za osiguranike koji su sami obveznici plaćanja doprinosa - posljednjeg dana u mjesecu.

Članak 148.

Obveznik plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje koji ne uplati doprinos u propisanom roku dospijeca, dužan je na dospelu svotu doprinosa platiti kamate za sve dane zakašnjenja, prema posebnim propisima.

Članak 149.

(1) Obvezniku plaćanja doprinosa koji ne uplati doprinos u propisanom roku dospijeca, Zavod će donijeti rješenje da u roku od osam dana uplati dospjele doprinose s kamatama.

(2) Obveznik plaćanja doprinosa može u roku od 15 dana od dana primitka rješenja izjaviti žalbu središnjoj ustrojstvenoj jedinici Zavoda.

(3) Žalba protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka ne odgađa izvršenje rješenja.

Članak 150.

(1) Organizacija ovlaštena za obavljanje platnog prometa, obvezna je na zahtjev Zavoda, a na temelju rješenja iz članka 149. ovoga Zakona, naplatiti iznos neuplaćenih doprinosa s kamatama, prijenosom s računa obveznika na račun Zavoda.

(2) Ako se naplata ne može izvršiti na način iz stavka 1. ovoga članka, Zavod podnosi zahtjev da naplatu doprinosa izvrši porezna uprava prema postupku predviđenom za prisilnu naplatu poreza građana, odnosno sud prema pravilima ovršnog postupka.

Članak 151.

(1) Potraživanja doprinosa zastaraju za pet godina, računajući od kraja godine u kojoj je dospelja obveza plaćanja.

(2) Rok zastare prekida se svakom službenom radnjom Zavoda izvršenom radi utvrđivanja obveze plaćanja doprinosa ili naplate o kojoj je na propisan način izvješćen obveznik plaćanja doprinosa. Nakon svakog prekida roka zastare počinje teći novi rok zastare.

(3) Podnošenjem ovršnog prijedloga sudu i pokretanjem prisilne naplate doprinosa putem porezne uprave, zastara se prekida i teče od dana kada je pravomoćno okončan postupak za ovrhu, odnosno postupak prisilne naplate.

(4) Ako se u rokovima iz stavka 1. i 2. ovoga članka ne naplati doprinos, potraživanja neuplaćenog doprinosa zastaraju istekom deset godina, računajući od kraja godine u kojoj je dospjela obveza plaćanja doprinosa.

(5) Na pitanja zastare potraživanja doprinosa koja nisu uređena ovim Zakonom primijenjuju se propisi Zakona o obveznim odnosima.

Članak 168.

(1) Poslodavac će se kazniti za prekršaj novčanom kaznom u svoti od 5.000,00 do 50.000,00 kuna:

1) ako ne prijavi početak ili prestanak poslovanja ili promjene u poslovanju ili to učini nakon proteka propisanog roka (članak 101. stavak 1. točka 2.),

2) ako sprječava očevid ili pregled poslovnih knjiga i evidencija koje se odnose na podatke u vezi s mirovinskim osiguranjem (članak 146. stavak 5.),

3) ako ne prijavi ili odjavi osiguranje ili promjenu tijekom osiguranja ili to učini nakon proteka propisanog roka (članak 101. stavak 1. točka 2.),

4) ako ne prijavi staž osiguranja, doprinose, plaće ili promjene podataka o stažu osiguranja, doprinosu i plaći ili to učini nakon propisanog roka (članak 101. stavak 1. točka 3. i 4.),

5) ako doprinos za mirovinsko osiguranje ne plaća u propisanim rokovima,

6) ako unese netočne podatke u dokumentaciju dostavljenu za unos u matičnu evidenciju,

7) ako u roku kojeg je odredio Zavod ne otkloni netočne podatke dostavljene u dokumentaciji o utvrđenom stažu osiguranju, doprinosu i plaći,

8) ako ne omogući profesionalnu rehabilitaciju invalidu rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju.

(2) Za postupke iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj i odgovorna osoba novčanom kaznom u svoti od 1.000,00 do 10.000,00 kuna.

Članak 170.

(1) Osiguranik koji je sam obveznik plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u svoti od 1.000,00 do 10.000,00 kuna:

- 1) ako ne prijavi početak ili prestanak obavljanja djelatnosti, odnosno promjene u tijeku obavljanja djelatnosti ili to učini nakon isteka propisanog roka (članak 101. stavak 1. točka 2.),
- 2) ako ne prijavi ili odjavi osiguranje, odnosno promjene tijekom osiguranja ili to učini nakon proteka propisanog roka (članak 101. stavak 1. točka 2.),
- 3) ako doprinos za mirovinsko osiguranje ne plaća u propisanim rokovima.

Članak 171.

Poslodavac, odnosno osiguranik koji je sam obveznik plaćanja doprinosa kaznit će se za prekršaj počinjen prvi put novčanom kaznom, a za prekršaj počinjen drugi put može se uz novčanu kaznu izreći i mjera oduzimanja dozvole za obavljanje djelatnosti ili zanimanja u trajanju od jedne godine.

Članak 183.

Polazni faktor za određivanje prijevremene starosne mirovine prema članku 182. ovoga Zakona, utvrđuje se tako da se polazni faktor iz članka 78. stavak 2. ovoga Zakona za svaki kalendarski mjesec umanjuje za 0,3% osiguraniku prije navršene dobi iz članka 178. ovoga Zakona.